

Venla Mattila

**“OLIN VARMA, ETTÄ OLEN MAAILMASSA
AINOA, JOKA ON LESTADIOLAINEN JA
HOMO”**

Diskurssianalyysi Tarratoimikunnan esittämisestä
Helsingin Sanomissa ja Kalevassa

Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta

Kandidaatintutkielma

Joulukuu 2025

TIIVISTELMÄ

Venla Mattila: "Olin varma, että olen maailmassa ainoa, joka on lestadiolainen ja homo":
Diskurssianalyysi Tarratoimikunnan esittämisestä Helsingin Sanomissa ja Kalevassa
Kandidaatin tutkielma
Tampereen yliopisto
Viestinnän monitieteinen tutkinto-ohjelma, journalistiikka
Joulukuu 2025

Tässä kandidaatintutkielmassa tarkastellaan Helsingin Sanomien ja Kalevan Suvisuurojen Tarratoimikunnan esittämisen diskursseja vuosina 2024 ja 2025. Tutkielman tavoitteena on selvittää, millaisia diskursseja uutisoinnissa esiintyy sekä millainen suhde vanhoillislestadiolaisen liikkeen ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen välille rakentuu. Lisäksi tutkielmassa tarkastellaan, eroavatko Helsingin Sanomien ja Kalevan diskurssit toisistaan. Teoreettisena viitekehystenä käytetään aikaisempaa tutkimusta uskontojen medioitumisesta, uskontoja käsittelevästä journalismista ja vanhoillislestadiolaisen liikkeen sekä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen toiseuden rakentumisesta mediassa.

Tutkielman aineisto koostuu kahdeksasta artikkelista, joista neljä on Helsingin Sanomista ja neljä Kalevasta. Aineisto on julkaistu aikavälillä 1.1.2024–1.10.2025. Aineistoa tarkastellaan diskurssianalyysin keinoin, sillä sen avulla on mahdollista analysoida, millaista suhdetta sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen sekä vanhoillislestadiolaisuuden välille rakennetaan kielellisin keinoin. Lisäksi Helsingin Sanomien ja Kalevan artikkelien kielenkäytön välisiä eroja voidaan tarkastella diskurssianalyysin keinoin.

Analyysin tuloksena aineistosta tunnistettiin kuusi diskurssia, jotka ovat konfliktidiskurssi, olemassaolon diskurssi, väkivallan diskurssi, outo vanhoillislestadiolaisuus -diskurssi, anonyymiyden diskurssi ja muutospäätösdiskurssi. Diskursseista eniten esiintyivät konfliktidiskurssi ja väkivallan diskurssi, jotka esiintyivät kaikissa aineiston artikkeleissa. Ne korostavat vanhoillislestadiolaisuuden ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen hankalaa suhdetta. Olemassaolon diskurssi esiintyi seitsemässä artikkelissa, ja outo vanhoillislestadiolaisuus -diskurssi ja muutospäätösdiskurssi kuudessa artikkelissa. Anonyymiyden diskurssi esiintyi aineiston viidessä artikkelissa.

Kaiken kaikkiaan aineistosta tunnistetut diskurssit korostivat vanhoillislestadiolaisuuden ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen monimutkaista suhdetta. Esimerkiksi olemassaolon diskurssi tuo esiin ajatuksen, jossa liikkeeseen kuulumisen on yhdistettävissä omaan seksuaaliseen identiteettiin. Pohdinnassa tarkastellaan vanhoillislestadiolaisuuden ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen suhteen sekä vanhoillislestadiolaisuuden representaatiota tarratoimikunta uutisoinnissa.

Avainsanat: uskonnot, vanhoillislestadiolaisuus, sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt, medioituminen, toiseus, diskurssianalyysi, journalismi

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

Opinnäytteessäni on käytetty tekoälysovelluksia:

- Ei
- Kyllä

Olen tietoinen siitä, että olen täysin vastuussa koko opinnäytteeni sisällöstä, mukaan lukien osat, joissa on hyödynnetty tekoälyä, ja hyväksyn vastuun mahdollisista eettisten ohjeiden rikkomuksista.

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	1
2	TUTKIELMAN TEOREETTINEN VIITEKEHYS	3
	2.1 Uskontojen medioituminen	3
	2.2 Uskonto ja journalismi	4
	2.3 Vanhoillislestadiolaisuuden ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen toiseus mediassa	6
	2.3.1 Vanhoillislestadiolaisuus mediassa	7
	2.3.2 Vähemmistöjen ja uskontojen yhteentörmäys	9
	2.4 Tutkimuskysymykset	11
3	AINEISTO JA TUTKIMUSMENETELMÄ	13
	3.1 Tutkimusaineisto	13
	3.2 Tutkimusmetodi	14
4	ANALYYSI JA TULOKSET	16
	4.1 Konfliktidiskurssi	17
	4.2 Olemassaolon diskurssi	19
	4.3 Väkivallan diskurssi	21
	4.4 Outo vanhoillislestadiolaisuus -diskurssi	23
	4.5 Anonyymiyden diskurssi	26
	4.6 Muutosdiskurssi	28
	4.7 Tutkimuskysymyksiin vastaaminen	30
5	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	32
	LÄHTEET	36
	LIITE 1: AINEISTO	40
	LIITE 2: TAULUKKO	41

1 JOHDANTO

”Teltan ympärille tultiin huutamaan kuorossa minuutin ajaksi, että homot hirteen.” Näin kerrottiin *Helsingin Sanomille* kesällä 2025 Suomen suurimmilta kesäfestivaaleilta. Lopella 27.–30. kesäkuuta järjestetyt vanhoillislestadiolaisen herätysliikkeen hengelliset Suviseurat nousivat valtakunnalliseksi puheenaiheeksi, kun joukko aktivisteja ilmoitti jakavansa seuroilla sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjä puolustavia tarroja. Tarratoimikunnaksi kutsuttu aktivistiryhmä koostui vanhoillislestadiolaisessa liikkeessä kasvaneista nykyisistä ja entisistä vanhoillislestadiolaisista. Toimikunnan tavoitteena oli haastaa liikkeen opetuksia ja tehdä vähemmistöjä näkyväksi. Seuroilla jaetut tarrat käsittelivät muun muassa ehkäisykieltoa ja seksuaalivähemmistöjen asemaa. (Tarratoimikunta.fi 2025.)

Arvokonservatiivisen vanhoillislestadiolaisuuden keskusliitto SRK vastasi Tarratoimikunnan suunnitelmiin kieltämällä ylimääräisen agendan jakamisen Suviseuroissa. Kohun myötä aktivistit kohtasivat seuroilla niin sanallista kuin fyysistä häirintää, ja tapahtumista tehtiin lopulta useita rikosilmoituksia. Suviseurat ja Tarratoimikunta nousivat kansalliseksi puheenaiheeksi, kun käytännössä kaikki Suomen valtakunnalliset mediat uutisoivat toimikunnasta. Muun muassa *Helsingin Sanomat* ja *Me Naiset* julkaisivat artikkelit ilmiöstä otsikoilla *”Tottelevaisten tyttöjen vallankumous”* (HS 20.6.2025) ja *”Tässä ovat naiset, jotka pyörittävät kohuttua kampanjaa Suviseuroilla”* (Me Naiset 20.6.2025). Seurojen jälkeen esimerkiksi *Iltalehti* uutisoi Tarratoimikunnan kokemasta häiriöstä otsikolla *”Suviseuroihin iskeneet aktivistit saaneet osakseen törkeää kohtelua”* (IL 28.6.2025).

Uutisointi ei ainoastaan välitä tietoa toimikunnan aktivismista ja aktivistien kokemasta häirinnästä, vaan luo representaatioita vanhoillislestadiolaisesta liikkeestä ja sen suhteesta sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin. Uskonnon mediatisaatioteorian mukaan mediasta on tullut jopa keskeisin väylä uskonnollisen informaation levittämiselle (Hjarvard 2008). Samalla medially on suuri rooli uskonnollisten

representaatioiden välittäjänä ja luojana. Journalististen representaatioiden voidaan ajatella olevan journalistien tekemiä kopioita todellisuudesta. Todellisuutta ei kuitenkaan voi luoda täydellisesti uudelleen, joten representaatiot ovat ainoastaan huonolaatuisia kopioita alkuperäisestä. (Seppänen ja Väliverronen 2012.) Näin ollen journalismi osallistuu aktiivisesti valtavirtakäsitysten ja representaatioiden muodostamiseen uskonnollisista traditioista (Zeiler ja Radde-Antweiler 2021).

Eri uskonnollisia traditioita käsitellään mediassa eri tavoin. On esitetty, että mediassa vanhoillislestadiolainen liike esitetään ”kummajaisena” (Ihonen 2000, 72), toisin sanoen toiseutettuna. *Toiseuden* rakentaminen onkin yksi median vallankäytön muodoista. Media jakaa ihmisryhmät meihin ja muihin ja määrittelee ryhmiä vallassaolijoiden näkökulmasta (Kivikuru 2002, 55–60). Vanhoillislestadiolaisuuden lisäksi myös seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt esitetään mediassa usein toisena yhteiskunnan heteronormatiivisuuden vuoksi.

Tässä kandidaatintutkielmassa tarkastellaan *Kalevan* ja *Helsingin Sanomien* Suviseurojen Tarratoimikuntaan liittyvää uutisointia. Tutkielma toteutetaan diskurssianalyysin keinoin, ja pyrkimyksenä on selvittää, millaisia diskursseja tarratoimikunta uutisoinnissa esiintyy sekä millainen suhde vanhoillislestadiolaisen liikkeen ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen välille rakentuu. Lisäksi tutkielmassa analysoidaan, eroavatko *Kalevan* ja *Helsingin Sanomien* diskurssit toisistaan.

Seuraavassa luvussa käsitellään tutkielman teoreettista viitekehystä. Kolmannessa luvussa esitellään aineisto ja tutkimusmenetelmäksi valittu diskurssianalyysi. Neljännessä luvussa analysoidaan aineistoa, ja lopuksi viidennessä luvussa esitellään tutkielman johtopäätökset sekä pohditaan tuloksia suhteessa aikaisempaan tutkimukseen.

2 TUTKIELMAN TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Tässä luvussa esitellään tutkielman teoreettinen viitekehys. Alaluvussa 2.1 käsitellään uskonnon medioitumista ja alaluvun alaluvussa 2.1.1 tarkemmin uskontoa ja journalismia. Alaluku 2.2 avaa toiseutta mediassa uskonnon ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen käsittelyn osalta. Alaluvun alaluku tarkastelee 2.2.1 vanhoillislestadiolaisen liikkeen esittämistä mediassa ja toinen alaluvun alaluku 2.2.2 käsittelee sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen sekä uskontojen suhdetta mediassa. Lopuksi alaluvussa 2.4 pohjustetaan tutkimuskysymyksiä ja esitellään ne.

2.1 Uskontojen medioituminen

Medioitumisen käsitteellä tarkoitetaan median kasvavaa merkitystä yhteiskunnassa (Seppänen ja Väliaverron 2012, 40–44). Medioitumista voidaan tarkastella niin makro- kuin mikrotasolla. Makrotasolla medioitumisen prosessille olennaista on median integroituminen muiden yhteiskunnan instituutioiden toimintaan. Mikrotason näkökulmia medioitumiseen ovat kasvanut vuorovaikutus muiden ihmisten kanssa erilaisten teknisten laitteiden välityksellä sekä identiteetin ja maailmankatsomuksen osien ammentaminen mediasta. (Emt., 40–44.)

Medioitumisen on katsottu koskevan myös uskonnollisia yhteisöjä. *Uskonnon mediatisaatioteoria* on mediatutkija Stig Hjarvardin (2008) kehittämä teoria, joka kuvaa uskonnon medioitumista Joshua Meyrowitzin vuonna 1986 julkaistun teoksen *No sense of place: The impact of electronic media on social behavior* esittelemän kolmen mediaulottuvuuden avulla. Nämä ulottuvuudet ovat media kanavana, media kielenä ja media ympäristönä. Hjarvardin mukaan medioituminen ei suoraan muokkaa uskontoa, vaan vaikuttaa siihen yhdessä muiden kehitysten, kuten maallistumisen, kanssa (Hjarvard 2012, 34).

Hjarvardin teorian mukaan media on omaksunut perinteisesti uskonnoille kuuluvia tehtäviä ja maallistanut niitä. Mediasta on muun muassa tullut tärkeä, ellei keskeisin, kanava uskonnollisen informaation levittämiseksi. Samalla media luo uskonnollisia *representaatioita*, joista suurin osa ei ole lähtöisin itse uskonnollisilta toimijoilta, vaan

on median tuottamaa. Representaatiot esitetään esimerkiksi uutisten, dokumenttien ja viihteen kautta. Representaatiolla tarkoitetaan jonkin tekemistä uudelleen läsnä olevaksi. Seppäsen ja Väliiverrosen (2012, 92–96) mukaan media luo todellisuudesta mediaesityksiä, jotka muistuttavat tai jäljittelevät alkuperäistä kohdettaan. Representaatiot eivät ainoastaan heijastele todellisuutta, vaan myös luovat sitä. Lisäksi media kehystää ja jäsentee uskonnollista sisältöä. Uskonnollinen kieli ja symbolit ovatkin osaltaan mukautuneet median tarpeisiin. Hjarvard kutsuu tätä ulottuvuutta banaaliksi uskonnoksi. (Hjarvard 2008, 12–13; Hjarvard 2012, 27–35.)

Uskonnon mediatisaatioteoriaa on kritisoitu useilta eri tahoilta. Teoriaa on pidetty vaikeasti sovellettavana Pohjoismaiden ulkopuolelle (Lynch 2011, 205). Lynch esittää Hjarvardin teorian olevan relevantti pääasiassa yhteiskunnissa, joissa 1) valtavirtamedia on maallistunut, 2) väestö on vähäisessä kontaktissa uskonnollisten instituutioiden kanssa ja vähäininkin kontakti tapahtuu median kautta, 3) on selkeä uskonnollinen instituutio, joka on aikaisemmin ollut auktoriteettiasemassa ja 4) maallistuminen on vahvaa yhteiskunnallisella, organisaatio- ja yksilöllisellä tasolla. Tällaisia yhteiskuntia ovat esimerkiksi Pohjoismaat. Tämän tutkimuksen koskiessa suomalaista yhteiskuntaa uskonnon mediatisaatioteoriaa voidaan pitää relevanttina lähtökohtana tutkimukselle.

Mia Lövheimin (2011) mukaan Hjarvardin teoria aliarvioi uskonnollisten instituutioiden kykyä hyödyntää ja käyttää mediaa omiin tarpeisiinsa. Lisäksi maallistumisen ja medioitumisen suhde ei ole yhtä suoraviivainen kuin teoria antaa olettaa. Riskinä on, että medioitumisesta ja maallistumisesta muodostuu liian yksipuolinen kuva, joka ei ota huomioon esimerkiksi kirkon merkitystä Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa. Maallistumisesta huolimatta näissä maissa kirkolla on vahva asema elämän käännekohtissa, kuten häissä ja hautajaisissa. (Lövheim 2011, 154–160.)

2.2 Uskonto ja journalismi

Bremenin yliopiston uskontotieteiden professori Kerstin Radde-Antweiler ja Helsingin yliopiston Etelä-Aasian tutkimuksen professori Xenia Zeiler (2021) käsittävät uskonnon ja journalismin erillisenä alalajina uskonnosta ja mediasta. Uskonnon ja median tutkimus

keskittyy laajasti median käyttöön ja tuotantoon uskontojen kontekstissa. Uskonnon ja journalismin tutkimuksessa painopiste on yksittäisissä ihmisissä, kuten journalisteissa, tai uskonnossa journalistisena aiheena. (Radde-Antweiler ja Zeiler 2021, 2–4.)

Uskonnolliset teemat ovat aina olleet osa journalistisia diskursseja (Radde-Antweiler ja Zeiler 2021, 3). Esimerkiksi Pohjoismaissa uskonto pitää pintansa journalistisena aiheena, vaikka yhteiskunnat ovatkin maallistuneet (Niemelä 2013, 64). Radde-Antweilerin ja Zeilerin mukaan journalismissa uskontoa käsitellään usein politiikan, talouden tai yhteiskunnan näkökulmasta. Journalismin kaupallisen luonteen vuoksi eniten huomiota saavat skandaaleihin, konflikteihin ja negatiivisuuteen liittyvät uskonnolliset aiheet. Uskontoaiheisiin pätevätkin samat uutiskriteerit kuin muihin uutisaiheisiin. (Radde-Antweiler ja Zeiler 2021, 3–4). Hjarvardin (2012, 33) mukaan journalismin sitoutuminen yhteiskunnan maallistuneisiin arvoihin toimii jopa välineenä modernisoida uskontoa esimerkiksi paljastamalla ja oikaisemalla ei-hyväksytyjä uskonnollisia normeja ja käytöstä.

Eri uskonnollisia aiheita ja eri uskontoja käsitellään journalistisessa mediassa eri tavoin. Osa uskonnollisista traditioista käsitellään negatiivisemmin kuin toisia. Esimerkiksi islam yhdistetään usein terrorismiin, väkivaltaan ja konflikteihin (Lundby ym. 2017). Näin ollen journalismi osallistuu aktiivisesti valtavirtakäsitysten ja representaatioiden muodostamiseen uskonnollisista traditioista (Zeiler ja Radde-Antweiler 2021, 4). Seppäsen ja Väliverrosen (2012, 94–96) mukaan journalististen representaatioiden voidaan ajatella olevan journalistien tekemiä kopioita todellisuudesta. Todellisuutta ei kuitenkaan voi luoda täydellisesti uudelleen, joten representaatiot ovat ainoastaan huonolaatuisia kopioita alkuperäisestä.

Kalevaa, Ilkkaa, Helsingin Sanomia ja Karjalaista koskeva tutkimus (Hokka ym. 2013) havaitsi, että suurin osa uskontoa koskevasta journalismista käsitteli kristinuskkoa tai islamia. Teemat näiden uskontotraditioiden ympärillä ovat kuitenkin varsin erilaiset. Kristinuskkoa käsitellään kirkkopoliittikan ja uskonnollisen kulttuurin kautta, kun taas islamia käsitellään yhdessä sisäpoliittisten konfliktien ja terrorismin kanssa. Havainnot tukevat ajatusta siitä, että eri uskonnollisia traditioita käsitellään eri tavoin, ja ettei

uskontojournalismi erityisesti pyri korostamaan uskontojen moninaisuutta. Ennemmin se toistaa yhdenlaista näkökulmaa yhden uskontotradition kohdalla ja toisenlaista toisen kohdalla.

Suomessa, kuten muuallakin maailmassa, uskonnollinen monimuotoisuus on vahvistunut. Kati Niemelä (2013) tutki uskonnon näkymistä pohjoismaisissa sanomalehdissä vuosina 1988, 1998 ja 2008. Tutkimuksessa havaittu määrällinen muutos tuki ajatusta uskonnollisen monimuotoisuuden ja sen näkyvyyden lisääntymisestä. Luterilainen kirkko saa suomalaisissa sanomalehdissä edelleen paljon näkyvyyttä, mutta määrä on laskenut kahdessakymmenessä vuodessa. Sen sijaan esimerkiksi islamiin liittyvien journalististen sisältöjen määrä on kasvanut. Toisaalta verrattuna esimerkiksi Ruotsiin ja Tanskaan muutos on ollut maltillisempaa. Näissä maissa kristinuskon ja luterilaisen kirkon asema on myös perinteisesti ollut heikompi kuin Suomessa. (Niemelä 2013, 61–64.)

Hjarvardin uskontojen mediatisaatioteorian mukaan medialla on siis kasvava rooli uskonnollisen informaation välittäjänä sekä uskonnollisten representaatioiden luojana (Hjarvard 2008, 12–13; Hjarvard 2012, 27–35). Näin ollen myös journalismin ja journalistien vastuu uskonnollisen todellisuuden välittäjänä ja luojana kasvaa. Seuraavassa alaluvussa 2.3 esittelen toiseuden käsitettä mediassa sekä vanhoillislestadiolaisuuden ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen esittämistä mediassa ja journalismissa.

2.3 Vanhoillislestadiolaisuuden ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen toiseus mediassa

Toiseuden rakentaminen on yksi median vallankäytön muodoista. Media jakaa ihmisryhmät meihin ja muihin, ja määrittelee ryhmiä vallassaolijoiden näkökulmasta. Näin media rakentaa käsitystä siitä, mikä yhteiskunnassa on oikein, sallittua ja toivottavaa. Toiseuden määrittäminen ei ole aina sävyllään negatiivista, vaan esimerkiksi eksotisoivaa. Toiseutettu ryhmä tehdään erilaiseksi ja kiinnostavaksi niin, että ero ”meihin” korostuu. (Kivikuru 2002, 55–60.) Kivikurun mukaan kärjistäen voidaan ajatella suomalaisen median lähtökohtana olevan keski-ikäinen, kaupungissa

asuva mies, jonka näkökulmasta muut ryhmät, kuten naiset, maahanmuuttajat ja nuoret, määritellään.

Tämän tutkimuksen kannalta toisena voidaan nähdä niin vanhoillislestadiolainen liike kuin sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt, sillä molemmat ryhmät on perinteisesti esitetty mediassa toisena suomalaiseen yhteiskuntaan ja keskivertosuomalaiseen nähden. Toisaalta sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt voidaan nähdä toisena suhteessa vanhoillislestadiolaisuuteen, jonka opit kieltävät seksuaalisuuden moninaisuuden. Seuraavassa alaluvussa 2.2.1 käsitellään vanhoillislestadiolaisuuden esittämistä mediassa ja journalismissa. Toinen alaluku 2.2.2 esittelee sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen esittämistä mediassa ja journalismissa.

2.3.1 Vanhoillislestadiolaisuus mediassa

Lestadiolaisuus on Suomen suurin kristillinen herätysliike, ja sen juuret ovat Lars Levi Laestadiuksen 1840-luvun opeissa. Lestadiolaisuus jakautuu useaan eri suuntaukseen, joista suurin on vanhoillislestadiolaisuus. Sen kannattajamäärän on arvioitu olevan yli 100 000. Liikkeen merkittävimmät kannatusalueet ovat Pohjois-Pohjanmaa, Koillismaa ja Lappi. Vanhoillislestadiolaisuus on konservatiivinen luterilainen liike, jonka keskeisiä oppeja ovat synninpäästön ehdottomuus sekä eronteko ”meidän” ja ”muiden” välillä. Vanhoillislestadiolainen pelastuskäsitys kieltää pelastuksen kaikilta muilta paitsi vanhoillislestadiolaisilta. Liikkeen moraalikäsitys on hyvin konservatiivinen, ja esimerkiksi ehkäisyyn, esiaviolliseen seksiin, seksuaalivähemmistöihin ja avioeroon suhtaudutaan kielteisesti. (Nykänen 2012.)

Raja liikkeen ja muun maailman välillä on kuitenkin häilyvä, sillä liikkeen jäsenet eivät elä eristyksissä ympäröivän yhteiskunnan ajattelutavoista ja käytänteistä. Kejosen ja Ratisen (2013, 18) mukaan vanhoillislestadiolainen yhteisö käy jatkuvasti monimuotoisia keskusteluja esimerkiksi ”pyhän rajoista ja niistä ehdoista, joilla homoseksuaalisesti tunteva voi tulla osaksi yhteisöä.” Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen ja vanhoillislestadiolaisuuden suhde ei ole suoraviivainen, vaan vanhoillislestadiolaisuutta eletään myös vastoin liikkeen virallisia opetuksia.

Mediassa ja julkisessa keskustelussa vanhoillislestadiolaisuus on näyttäytynyt nimenomaan erinäisten arvokysymysten vuoksi. Erityisesti liikkeen valtaväestöstä poikkeava, konservatiivisempi suhtautuminen ehkäisyyn, naisten asemaan ja homoseksuaalisuuteen, sekä 2010-luvulla esiin tulleet kymmenet lasten hyväksikäyttötapaukset ovat muokanneet ja hallinneet liikkeen julkisuuskuvaa. (Salomäki 2017, 65–74.) On esitetty, että vanhoillislestadiolaisuus esitetään suomalaisessa mediassa “kummajaisena, jota katsotaan vieraan silmin” (Ihonen 2000, 72).

Sjön ja Hägerin (2015, 38–41) havainnot lestadiolaisuuden representaatioista skandinaavisissa elokuvissa tukevat Ihosen näkemystä. Lestadiolaisuus esitetään elokuvissa stereotyyppisesti ja toisena muuhun yhteiskuntaan nähden. Lestadiolaisuus nähdään maallistuneen skandinaavisen yhteiskunnan normeista poikkeavana. Vaikka näennäisesti jälkisekulaarissa, medioituneessa skandinaavisessa yhteiskunnassa ollaan kiinnostuneita ja hyväksyviä uskontoja kohtaan, ei hyväksyntä koske normeista poikkeavia uskonnollisia ryhmiä, kuten lestadiolaisuutta. (Sjö ja Häger 2015, 38–41.)

Huolimatta asemastaan Suomen suurimpana herätysliikkeenä lestadiolaisuuden esittämistä ja käsittelyä nimenomaan journalismissa on tutkittu varsin vähän. Opinnäytetöitä on kuitenkin tehty, ja esimerkiksi Ville Koivuniemi vertaili vuoden 2015 pro gradu -tutkielmassaan Helsingin Sanomien ja Kalevan uutisointia vanhoillislestadiolaisuudesta vuosina 2010–2015. Suurin erottava kehys oli yhteisön kehys, joka esiintyi Kalevassa huomattavasti useammin kuin Helsingin Sanomissa. Koivuniemi havainnoi, että Kalevassa vanhoillislestadiolaisuudesta piirtyvä kuva on monipuolisempi kuin Helsingin Sanomissa. Myös Suviseurat olivat Kalevassa huomattavasti enemmän esillä kuin Helsingin Sanomissa. Tutkielmasta käy kuitenkin ilmi, että molemmat mediat tarkastelivat liikettä samankaltaisten teemojen kautta. Molemmissa medioissa liikkeestä uutisoitiin melko kriittisesti, ja Koivuniemi pohtiikin, onko vanhoillislestadiolaisuudesta lukijalle piirtyvä kuva jopa “todellisuutta” negatiivisempi. (Koivuniemi 2015, 75–79.)

2.3.2 Vähemmistöjen ja uskontojen yhteentörmäys

Vanhoillislestadiolaisuuden toiseuttamisen lisäksi tämän tutkimuksen kannalta toinen merkittävä vähemmistöryhmä, sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt, esitetään usein toisena mediassa. Seksuaalivähemmistöihin ja sukupuoliin keskittyvä queer-tutkimus vakiintui vasta 1990-luvulla, ja on näin ollen varsin tuore tutkimuksenhaara. Keskeistä on heteronormatiivisuuden ja cis-normatiivisuuden kyseenalaistaminen. (Tieteen termipankki 2025; Rossi 2015, 9-10.) *Heteronormatiivisuudella* tarkoitetaan vallitsevaa sosiaalista järjestystä, joka ylläpitää heteroseksuaalisuutta normina ja normaalina esimerkiksi mediassa, yhteiskunnallisissa käytännöissä ja lainsäädännössä (Richardson 1996, 2-6). Muut seksuaalisuudet, kuten homo- ja biseksuaalisuus, poikkeavat normista ja ovat näin ollen seksuaalisia toiseuksia.

Queer-sanaa käytetään usein poliittisissa ja akateemisissa yhteyksissä, mutta välillä myös esimerkiksi sateenkaari-ihmisten synonyymina (Seta 2025). Tässä tutkielmassa sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöistä käytetään kuitenkin termiä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt. Valinta on tehty siksi, että tutkielman aineistossa sekä Helsingin Sanomat, Kaleva että haastateltavat käyttävät samaa termiä. Lisäksi queer-sana ei ole aivan yhtä vakiintunut termi kuin sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt.

Queer-teorian tuoreuden vuoksi sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen journalistisia representaatioita on tutkittu niukasti. Sukupuolentutkija Tuula Juvonen on todennut seksuaalisuuden moninaisuuden käsittelemisen jääneen suomalaisessa journalismissa hyvin tutkimattomaksi aiheeksi (Juvonen 2004, 34). Tarkastellessaan homoseksuaalisuuden näkyvyyttä ja esittämistä Helsingin Sanomissa vuosien 2002 ja 2003 vaihteessa myös Juvonen nostaa esiin heteronormatiivisuuden käsitteen, joka linkittyy vahvasti seksuaalivähemmistöjen esittämiseen suomalaisessa mediassa ja journalismissa.

Suomalaisessa yhteiskunnassa heteroseksuaalisuudella on normatiivisen hegemoninen asema, joka journalismissa tarkoittaa, että uutisointi rakennetaan heteroseksuaalista yleisöä varten (Juvonen 2004, 34). Helsingin Sanomien uutisoinnissa vuosina 2002–2003

heteronormatiivisuus näyttäytyi muun muassa niin, että seksuaalivähemmistöt eivät saaneet näkyvyyttä tai vaihtoehtoisesti heitä käsiteltiin stereotyyppien ja, kuten Kivikurukin (2002) toiseutta kuvaa, eksotisoinnin kautta. Homous esitettiin seksualisoituna ja paheellisena, lesbous mahdottomuutena ja ohimenevänä vaiheena. (Juvonen 2004, 50.)

Suomessa sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen journalistisia representaatioita on tutkittu Juvosen lisäksi varsin vähän. Maailmanlaajuisesti tutkimusta on kuitenkin tehty viime vuosien aikana, mutta se keskittyy pääosin yksittäisiin uutistapahtumiin tai yksittäisiin valtioihin. Esimerkiksi Bartley ja Benitez-Castro (2016) tutkivat seksuaalivähemmistöjen representaatioita kolmessa irlantilaisessa sanomalehdessä. Löydöt olivat samansuuntaisia kuin Juvosella (2003), sillä myös Irlannissa homot ja lesbot esitettiin moraalittomina ja paheellisina.

Myös uskontojen, sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen ja median suhde on moninainen. Ensinnäkin uskontojen pyhistä teksteistä johdetut käytänteet tuottavat ja muovaavat käsitystä soveliaista tavoista toteuttaa seksuaalisuutta. Queer-teoreettinen lähestymistapa on haastanut esimerkiksi homoseksuaalisuuden tuomitsevaa uskonnollisten tekstien tulkintaa tuottamalla vaihtoehtoisia lukutapoja, jotka tuovat esiin perinteisten tulkintojen virheellisyyttä, puutteellisuutta ja kontekstisidonnaisuutta. (Härkönen ja Utriainen 2020, 188–190.)

Mediassa uskonnot ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt nähdään perinteisesti vastakkainasettelun kautta. Uskontoa pidetään jopa sukupuolten tasa-arvon, seksuaalivähemmistöjen ja seksuaalisen vapauden vastustajana (Kupari ja Salome 2015, 163). Suomalaisessa mediassa uskontojen sekä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen väliset jännitteet ovat olleet pinnalla useita kertoja edellisen vuosikymmenen aikana (Nynäs, Kejonen ja Vullers 2020, 184–185). Esimerkiksi vuonna 2010 televisiossa nähty *Homoilta*, ja tarkemmin kansanedustaja Päivi Räsäsen näkemykset seksuaalivähemmistöjen vastaisista ”perinteisistä arvoista” ja ”kristillisestä perinnöstä”, herättivät laajaa kritiikkiä. Räsäsen mielipiteet yhdistettiin suomen

evangelisluterilaiseen kirkkoon, ja seurauksena noin 40 000 suomalaista erosi kirkosta lyhyen ajan sisään. (Emt., 184–187.)

Yhdysvaltalainen politiikantutkija Scott N. Nolan tutki vuoden 2019 väitöskirjassaan *Media Coverage of LGBT Issues: Legal, Religious, and Political Frames* sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen ongelmien kehystämistä yhdysvaltalaisessa mediassa. Nolan tunnisti tutkimuksessaan kolme pääkehystä: laillisen kehysten, uskonnollisen kehysten ja poliittisen kehysten. Tutkimuksessa kävi kuitenkin ilmi, että sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjä koskevien ongelmien uskonnollinen kehystäminen oli vähentynyt vuodesta 2000 alkaen. (Nolan 2019, 147–149.)

2.4 Tutkimuskysymykset

Tämä tutkielma käsittelee sitä, miten Suviseurojen Tarratoimikunnasta uutisoitiin vuosina 2024 ja 2025. Aineisto koostuu kahdeksasta artikkelista, joista neljä on Kalevasta ja neljä Helsingin Sanomista. Tutkielmassa tarkastellaan, millaisia diskursseja uutisoinnissa esiintyy ja millaista suhdetta löytyneet diskurssit rakentavat vanhoillislestadiolaisen liikkeen ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen välille. Lisäksi tavoitteena on selvittää, eroavatko Kalevan ja Helsingin Sanomien diskurssit toisistaan.

Diskurssien selvittäminen on merkityksellistä, sillä journalistisella medially on tänä päivänä merkittävä asema uskonnollisen tiedon ja uskonnollisten representaatioiden välittäjänä. Sama pätee sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin. Media muokkaa yleisön käsitystä uskonnoista ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöistä, ja näin ollen myös Suviseurojen tarratoimikunta uutisoinnilla on vaikutusta yleisön käsitykseen vanhoillislestadiolaisesta liikkeestä ja sen suhtautumisesta sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin.

Näin ollen tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaisia diskursseja Helsingin Sanomien ja Kalevan tarratoimikunta uutisoinnista esiintyi vuosina 2024 ja 2025?

2. Millaista suhdetta löytyneet diskurssit rakentavat vanhoillislestadiolaisuuden ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen välille?
3. Eroavatko Helsingin Sanomien ja Kalevan diskurssit toisistaan?

3 AINEISTO JA TUTKIMUSMENETELMÄ

Alaluvussa 3.1 esitellään aineisto, joka koostuu kahdeksasta Helsingin Sanomista ja Kalevasta kerätystä verkkoartikkelista. Toinen alaluku 3.2 esittelee tutkimusmetodina käytettävän diskurssianalyysin.

3.1 Tutkimusaineisto

Tutkimusaineisto koostuu *Helsingin Sanomien* ja *Kalevan* kahdeksasta (8) artikkelista, jotka käsittelevät kesinä 2024 ja 2025 vanhoillislestadiolaisten Suviseuroissa toiminutta Tarratoimikuntaa. Aineisto on kerätty vuosilta 2024 ja 2025. Aikarajaus on tehty siksi, että Tarratoimikunnan toiminta sekä heidän kohtaamansa häirintä olivat merkittävä uutistapahtuma kesällä 2025. Toiminta alkoi kuitenkin jo vuonna 2024, jolloin *Kaleva* ja *Helsingin Sanomat* tarttuivat ilmiöön ensimmäisen kerran. Tätä aikaisempaa uutisointia Tarratoimikunnasta tai sen toiminnasta ei ole.

Helsingin Sanomat ja *Kaleva* valikoituivat tutkittaviksi medioiksi, sillä on mielekästä tutkia, eroavatko valtakunnallisen median ja maakuntamedian diskurssit toisistaan. Molemmat mediat ovat laajalevikkisiä kaupallisia medioita, jotka tuottavat niin verkko- kuin sanomalehtijulkaisua. *Kaleva* valikoitui tarkasteltavaksi, sillä vanhoillislestadiolaisuus keskittyy vahvasti *Kalevan* levikkialueelle Ouluun ja Pohjois-Pohjanmaalle ja liikkeen yhteiskunnallinen asema on tällä alueella perinteisesti vahva. *Helsingin Sanomat* valittiin tarkasteltavaksi valtakunnalliseksi mediaksi, sillä se on Suomen suurin sanomalehti yli 2,1 miljoonalla viikoittaisella lukijallaan (KMT 2025). Kaupallisen luonteensa vuoksi sitä on mielekkäämpää verrata *Kalevaan* kuin esimerkiksi valtiorahoitteista *Yleisradiota*.

Aineisto on haettu aikaväliltä 1.1.2024–1.10.2025 Helsingin Sanomien ja Kalevan omista arkistoista hakusanoilla “vanhoillislestadiolaisuus”, “Suviseurat”, “Tarratoimikunta”, “tarra-aktivismi” ja “tarra-aktivistit”. Tarkasteltavaksi on valittu artikkeleita, jotka käsittelevät Suviseurojen tarra-aktivismia ilmiönä. Esimerkiksi pelkästään Suviseuroja tai vanhoillislestadiolaisuutta ja seksuaalivähemmistöjä käsittelevät artikkelit on jätetty tämän tutkimuksen ulkopuolelle. *Helsingin Sanomista* Tarratoimikuntaa käsitteleviä

artikkeleita löytyi neljä, jotka on kaikki valittu aineistoksi tähän tutkimukseen. *Kalevassa* Tarratoimikuntaa käsitteleviä artikkeleita oli viisi, joista tämän tutkimuksen aineistoksi valittiin neljä artikkelia. Yksi mukana olevista *Kalevan* artikkeleista on osin *STT:n* ja osin *Kalevan* tiedonhankintaa. Artikkelit on otettu mukaan aineistoon, sillä se on julkaistu *Kalevassa* ja käsittelee Tarratoimikuntaa. Aineistoa on haettu myös Googlen haun kautta, mutta sekään ei tarjonnut enempää hakutuloksia.

Aineiston ulkopuolelle on jätetty *Helsingin Sanomista Kalevaan* lainattu uutinen, sillä artikkelin sisältö on molemmissa lehdissä sama. Siksi on mielekästä, että artikkeli esiintyy aineistossa vain kerran. Lisäksi aineistoon ei ole otettu mukaan yleisön mielipidekirjoituksia tai pääkirjoituksia. Koska artikkeleita oli tarjolla vain suppeasti, ei aineistoa tarvinnut rajata millään muulla keinoin. Aineisto käsittää artikkeleita uutisista pidempiin feature-juttuihin. Tärkeintä on, että artikkelissa käsitellään Suviseurojen tarra-aktivismia. Tutkimuksessa on otettu huomioon, että aineisto on suhteellisen kapea. Toisaalta aineiston vähyys tarjoaa mahdollisuuden tarkastella aineistoa yksityiskohtaisemmin.

3.2 Tutkimusmetodi

Diskurssit ovat representaatioita laajempia, suhteellisen vakiintuneita ajattelu- ja ilmaisutapoja. Ne ovat ajasta ja paikasta riippuvia kielenkäytön tapoja, jotka vaikuttavat tapamme tuottaa representaatioita. (Seppänen ja Väliaverron 2012, 103–104.) Diskurssianalyysin keskeinen ajatus on, että kielenkäyttö on sosiaalista toimintaa, ja diskurssit voidaankin käsittää kielenkäytön kykyä tuottaa sosiaalista todellisuutta. Kieli ei pelkästään kuvaile ympäröivää maailmaa, vaan myös tuottaa ja ylläpitää merkityksiä ja representaatioita. Diskurssianalyysissä sekä kielenkäytön muodot, kuten sanavalinnat ja pilkut, että niiden laajempi konteksti, kuten yhteiskunnan prosessit, kietoutuvat yhteen. (Pietikäinen 2020).

Diskurssianalyysi on yksi laadullisen tutkimuksen menetelmistä, jonka tavoitteena on ymmärtää ihmisen toimintaa sekä ilmiöiden luonnetta (Pietikäinen 2020, 131).

Analyysi ei keskity vain yksittäisiin sanallisiin ilmauksiin, vaan tutkii myös laajempia

sosiaalisia käytäntöjä ja sitä, miten merkityksiä rakennetaan eri konteksteissa (Jokinen, Juhila & Suoninen 2016). Diskurssianalyysissa oleellista on huomioida, etteivät tekstit synny tyhjiössä. Niiden tuottajat, kuten toimittajat, jättävät aina jälkiä itseensä liittyvistä arvoista, ideologioista ja näkökulmista. (Fairclough 1993, 80).

Tässä tutkimuksessa tutkimusaineistoa tarkastellaan ja analysoidaan *diskurssianalyysin* avulla. Diskurssianalyysi valikoitui tutkimusmetodiksi, sillä sen avulla on mahdollista analysoida, millaista suhdetta seksuaalivähemmistöjen ja vanhoillislestadiolaisuuden välille rakennetaan kielellisin keinoin. Lisäksi Helsingin Sanomien ja Kalevan artikkelien kielenkäytön välisiä eroavaisuuksia on mielekästä tarkastella diskurssianalyysin keinoin. Uutisoinnissa käytetty kieli ei ainoastaan heijastele olemassa olevia asenteita, vaan se myös muovaa ihmisten käsityksiä vanhoillislestadiolaisuudesta sekä liikkeen ja seksuaalivähemmistöjen suhteesta.

Tässä tutkielmassa diskurssianalyysia on hyödynnetty aineistosta löytyvien diskurssien etsimiseen sekä nimeämiseen. Aluksi aineistosta etsittiin toistuvia teemoja, minkä jälkeen ne nimettiin. Sen jälkeen teemoihin paneuduttiin tarkemmin analysoimalla aineiston erilaisia kielellisiä keinoja ja piirteitä. Aineistosta tunnistettiin esimerkiksi tapoja, joilla vanhoillislestadiolaisuudesta sekä liikkeen ja seksuaalivähemmistöjen suhteesta puhuttiin. Lopuksi vertailtiin, löytyikö Helsingin Sanomien ja Kalevan artikkeleiden diskursseista eroavaisuuksia.

4 ANALYYSI JA TULOKSET

Tässä luvussa esitellään diskurssianalyysin tulokset. Aineistosta löytyi yhteensä kuusi diskurssia, jotka ovat konfliktidiskurssi, olemassaolon diskurssi, väkivallan diskurssi, outo vanhoillislestadiolaisuus -diskurssi, anonyymiydiskurssi ja muutosdiskurssi. Diskurssien esiintyminen aineiston artikkeleissa on eritelty alla olevassa taulukossa. (ks. Taulukko 1) Seuraavaksi diskurssit esitellään ja analysoidaan omissa alaluvuissaan diskurssi kerrallaan. Viimeisessä alaluvussa 4.7 vastataan tutkimuskysymyksiin.

Taulukko 1. Diskurssien esiintyminen aineistossa

Jutun numero	1	2	3	4	5	6	7	8
Konfliktidiskurssi	X	X	X	X	X	X	X	X
Olemassaolon diskurssi	X	X	X	X	X	X	X	
Väkivallan diskurssi	X	X	X	X	X	X	X	X
Outo vanhoillislestadiolaisuus -diskurssi	X	X	X		X	X		X
Anonyymiyden diskurssi	X	X			X	X	X	
Muutosdiskurssi	X	X			X	X	X	X

4.1 Konfliktidiskurssi

Emilia Ukkosen pro gradu -tutkielmassa (2024) konfliktidiskurssilla tarkoitetaan puhetapaa, jonka mukaan uskonto ja queer ovat automaattisesti konfliktissa toistensa kanssa (Ukkonen 2024, 5). Konfliktidiskurssi esiintyi myös tämän työn aineistossa, mutta sillä tarkoitetaan tässä tutkimuksessa tarkemmin vanhoillislestadiolaisuuden ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen yhteentörmäystä sekä puhetapaa, jonka mukaan vanhoillislestadiolainen liike sekä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt ovat väistämättä konfliktissa toistensa kanssa.

Konfliktidiskurssi esiintyy aineiston jokaisessa artikkelissa. Vanhoillislestadiolaisuuden ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen välistä konfliktia rakennetaan aineistossa erilaisten kielellisten keinojen avulla. Artikkeleissa kuvaillaan esimerkiksi liikkeen heteronormatiivisia oppeja, jotka korostavat parisuhdetta, ja erityisesti avioliittoa, miehen ja naisen välisenä asiana. Oppeja korostamalla vanhoillislestadiolaisuus ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt ovat artikkeleissa jo lähtökohtaisesti konfliktissa toistensa kanssa.

“Maijalla pitäisi olla mies. Se on viesti, joka kaiuttimista kaikkialle kantautuvissa puheissa toistuu. Ainakaan ei pitäisi olla tyttöystävää.” (HS, artikkeli 1)

“Esimerkiksi lestadiolaismedia *Päivämiehen* pääkirjoituksissa on linjattu toistuvasti, että seksuaalisuuden toteuttaminen kuuluu vain ja ainoastaan miehen ja naisen väliseen avioliittoon.” (HS, artikkeli 2)

Aineiston toinen lähtökohta konfliktille on Suomen rauhanyhdistysten keskusyhdistys SRK:n suhtautuminen Tarratoimikuntaan. SRK:n suhtautuminen Tarratoimikuntaan on jyrkän kielteistä, ja toimikuntaa kuvataan liikkeen ulkopuolisena tahona siitäkin huolimatta, että sen jäsenet ovat nykyisiä tai entisiä vanhoillislestadiolaisia. Aineistossa liikkeen johto on esimerkiksi nimittänyt tarrojen liimaamista provosoinniksi (artikkeli 3).

“Meillä on seuroissa oma sanomamme, luemme Raamatun pohjalta tekstejä ja pidämme puheita. Tarra-aktivistien tuoma sanoma poikkeaa meidän sanomastamme, ja koemme sen sillä tavalla häiritsevänä.” (Kaleva, artikkeli 6)

Vanhoillislestadiolainen liike opettaa, että liikkeen oppeja vastoin toimivat ovat syntisiä ja vääräuskoisia. Oppien kyseenalaistajat saatetaan sulkea kokonaan yhteisön ulkopuolelle. Tätä konfliktia rakennetaan myös aineistossa esimerkiksi Suviseurojen päätoimikunnan puheenjohtajan käyttämän ”meillä” -sanalla, kuten edellisessä sitaatissa osoitettiin. Aineiston artikkeleissa tarratoimikuntalaiset sekä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvat esitetään *toisena* suhteessa vanhoillislestadiolaiseen liikkeeseen huolimatta siitä, että he olisivat yhä uskossa ja aktiivisia liikkeen jäseniä.

Konfliktidiskurssissa korostuu, kuinka liikkeessä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluminen nähdään yksilön ominaisuutena, jota vastaan voi taistella. Esimerkiksi homoseksuaalisuus voidaan ominaisuutena hyväksyä, mutta homoseksuaalisia tekoja ei. Yhteisössä odotetaan, että homoseksuaalit pidättäytyvät ”toteuttamasta” seksuaalisuuttaan. Aineistossa sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluminen nähdään vanhoillislestadiolaisuudessa jopa eräänlaisena valintana:

”Tiivistetysti vanhoillislestadiolaisessa liikkeessä opetetaan, että homo saa olla, mutta mitään ei saa tehdä. Homoseksuaalisuuden ”toteuttamista” pidetään syntinä.” (HS, artikkeli 2)

”Mutasen mukaan homoseksuaalisuus ja transsukupuolisuus nähdään liikkeessä henkilökohtaisena taakkana, jota vastaan kuuluu taistella.” (Kaleva, artikkeli 5)

Toisaalta aineistossa vanhoillislestadiolaisuuden suhtautuminen vähemmistöihin on ristiriitainen, sillä liikkeen kuvataan jopa säälivän sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvia. Esimerkiksi uudesta parisuhteesta samaa sukupuolta olevan henkilön kanssa ei iloita, vaan sitä surraan. Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen ”kohtaloa” pidetään yksilölle rankkana taakkana, vaikka samaan aikaan opeista ja puheesta kuuluva kaiku on, että omilla valinnoilla voi taistella vähemmistöihin kuulumista vastaan.

”Samasta sukupuolesta viehättyminen oli kauhistus – puhuttiin homouden ”rististä”.” (HS, artikkeli 2)

Lisäksi konfliktidiskurssissa korostuu yksilön sisäinen, uskonnon ja seksuaalisuuden tai sukupuoli-identiteetin välinen konflikti. Linjakumpu (2015, 124–125) käyttää tästä homoseksuaalisuuden ja hengellisen liikkeen heteronormatiivisten arvojen väliin

muodostuvasta jännitteestä termiä kognitiivinen dissonanssi. Sillä tarkoitetaan epämiellyttävää ristiriitaa, joka syntyy keskenään konfliktisessa suhteessa olevien elämänaalueiden ja niihin liittyvien tunteiden ja kokemusten välille. Aineistossa kamppailu oman identiteetin, uskon ja yhteisön normeihin sopimisen välillä kuvataan vaikeana ja jopa häpeällisenä. Henkisen taakan lisäksi konflikti voi olla yksilölle myös fyysisesti uuvuttava.

”Minun kamppailuni on aina ollut minun ja Jumalan välillä.” (HS, artikkeli 1)

”Keho ja mieli oireilivat, kun omat näkemykset olivat niin suuressa ristiriidassa yhteisön sääntöjen kanssa – ja sääntöjen kyseenalaistaminen oli syntiä.” (HS, artikkeli 2)

Kejosen ja Ratisen (2013, 17–18) artikkelissa homoseksuaalisuuden ja vanhoillislestadiolaisuuden yhdistämisestä pohdinnat olivat samansuuntaisia. Artikkelissa homoseksuaalit vanhoillislestadiolaiset pohtivat uskon ja oman seksuaalisuuden yhdistämistä. Vastajat kävivät kamppailua häpeän ja torjunnan välillä, ja kokivat homoseksuaalisuuden yhteisöä uhkaavana ja kollektiivisesti vaiettuna tabuna.

Konfliktidiskurssi voi vahvistaa käsitystä, jossa vanhoillislestadiolaisuus ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt ovat väistämättä konfliktissa, eikä niiden yhdistäminen ole mahdollista. Diskurssissa korostuu, kuinka homoseksuaalisuuden yhdistäminen vanhoillislestadiolaisuuteen on yksilölle jopa elämänmittainen kamppailu. Uskon ja seksuaalisuuden ristiriita saattaakin olla ”elämän vaikein ristiriita” juuri siksi, että sitä ei pysty ratkaisemaan täysin tyydyttävästi (Kejonen ja Ratinen 2013, 18).

4.2 Olemassaolon diskurssi

Olemassaolon diskurssiksi nimitetään tässä tutkielmassa puhetapaa, joka alleviivaa sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen olemassaoloa myös vanhoillislestadiolaisen yhteisön sisällä. Diskurssissa vähemmistöihin kuuluvat eivät ole ulkopuolisia toimijoita, vaan liikkeen jäseniä, jotka ovat kasvaneet yhteisössä ja tuntevat sen tavat ja normit. Toisin kuin vanhoillislestadiolainen liike opettaa, on sukupuoli- ja

seksuaalivähemmistöihin kuulumisen tavallista ja hyväksyttävää. Diskurssi esiintyi aineiston seitsemässä (7) artikkelissa.

”On tullut viestejä, joissa kysytään, onko tätä teemaa pakko tuoda seuroihin. Meidän ei tarvitse tuoda sitä, sillä sateenkaari-ihmiset ovat siellä jo’, toteaa Mutanen.” (Kaleva, artikkeli 5)

Tutkielman aineistossa olemassaolo ei perustu ainoastaan tarratoimikuntalaisten ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen omaan kokemukseen, vaan myös esiin nostetut tilastot ja numerot rakentavat olemassaolon diskurssia. Tilastojen valossa sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt eivät ole vanhoillislestadiolaisen liikkeen sisällä poikkeus, vaan ennemminkin normi. Aineistossa todetaan esimerkiksi, että 12-henkisessä lestadiolaisperheessä voi keskimäärin olla jopa kaksi sukupuoli- tai seksuaalivähemmistöön kuuluvaa lasta (artikkeli 5). Näin ollen vähemmistöjen oikeudet koskettavat lähes jokaista vanhoillislestadiolaista perhettä.

Olemassaolon diskurssia voidaan pitää konfliktidiskurssin *vastadiskurssina*, sillä se vastustaa ajatusta siitä, että vanhoillislestadiolaisuus ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt ovat automaattisesti konfliktissa toistensa kanssa. Samalla diskurssi haastaa median tuottamia valtarakenteita, joissa uskonnot ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt nähdään perinteisesti vastakkainasettelun kautta (Kupari ja Salome 2015, 163).

Uskontoa on pidetty mediassa jopa sukupuolten tasa-arvon, seksuaalivähemmistöjen ja seksuaalisen vapauden vastustajana (emt., 163). Osa aineistossa haastatelluista sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvista ajattelee kuitenkin toisin, ja esimerkiksi uskon ja homoseksuaalisuuden yhdistäminen nähdään mahdollisena. Vanhoillislestadiolaisesta uskosta ei haluta luopua, vaikka vanhoillislestadiolaisuuden ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöön kuulumisen yhdistäminen voi olla, kuten Kejonen ja Ratinen (2013, 18) esittävät, ”elämän vaikein ristiriita”. Aineistossa ristiriitaa kuvaillaan esimerkiksi seuraavan sitaatin tavoin:

”Useampi sateenkaareva lestadiolainen kuitenkin korostaa, että tietysti olennaista on myös tapahtuman uskonnollisuus. Kaikesta hankauksesta

huolimatta liikkeen ytimessä on heille jotain, josta he haluavat pitää kiinni. Jotain, mitä he eivät muualta kirkosta samalla tavalla tavoita.” (HS, artikkeli 1)

Tutkielman aineistossa vanhoillislestadiolaisen liikkeen konservatiiviselle opille ja raamatuntulkinnalle tarjotaan myös vaihtoehtoisia tapoja. Haastateltavien puheissa liikkeen Raamatun tulkintaa kyseenalaistetaan, ja tilalle tarjotaan esimerkiksi queer-teoreettista lähestymistapaa, joka tuo esiin perinteisten tulkintojen virheellisyyttä, puutteellisuutta ja kontekstisidonnaisuutta (Härkönen ja Utriainen 2020, 188–190). Vanhoillislestadiolaisuutta kuvataan aineistossa jopa erehtyväiseksi (artikkeli 5).

“Ärsyttää, että konservatiivisempien annetaan omia Raamattu. – – Porukalla he puhuvat usein siitä, että heistä homovastaiset argumentit ovat heiveröisiä ja Raamatun tekstejä voisi tulkita toisinkin.” (HS, artikkeli 1)

Aineistossa niin haastateltavien kuin toimittajien äänet tuovat esiin sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen olemassaoloa liikkeen sisällä. Olemassaolon diskurssi haastaakin sekä median luomia valtarakenteita (Kupari ja Salome 2015, 163) että vanhoillislestadiolaisuuden konservatiivisia opetuksia pyrkimällä normalisoimaan vähemmistöjen olemassaoloa vanhoillislestadiolaisessa liikkeessä.

4.3 Väkivallan diskurssi

Väkivallan diskurssiksi nimitetään puhetapaa, joka tuo esiin väkivallan eri muotoja aineistossa. Diskurssi esiintyy kaikissa aineiston artikkeleissa. Väkiältä ilmenee erityisesti aktivistien Suviseuroissa kokemana fyysisenä ja henkisenä väkivaltana, mutta myös vanhoillislestadiolaisen liikkeen harjoittamana hengellisenä väkivaltana jäseniään kohtaan.

Tarra-aktivistit kokivat aineistossa niin henkistä kuin fyysistä väkivaltaa. Toimikunnan jäseniä esimerkiksi haukuttiin, uhkailtiin ja heidän päälleen heitettiin tavaroita. Taustalla saattaa olla esimerkiksi ajatus siitä, että Tarratoimikunta nähdään vanhoillislestadiolaisen liikkeen vastustajana, eräänlaisena vihollisena (Linjakumpu 2020, 129), kuten seuraavista lainauksista käy ilmi:

“Seurojen kävijät ovat heittäneet ruokaa, roskia ja vettä tarra-aktivistien päälle, Myllymäki ja Mutanen kertovat. Lisäksi heidän telттаansa päin heitettiin puolimetrinen lauta, josta töröttää naula, he jatkavat.” (HS, artikkeli 3)

“Oltiin vessareissulla, kun puhuttiin kaverin kanssa, että mentäisiin nukkumaan. Sitten meille huudettiin, että toivottavasti ei herättäisi enää aamulla,” Samu Keski-Korpi kertoo.” (Kaleva, artikkeli 7)

Linjakummun (2020, 134) mukaan ratkaisujen löytäminen uskonnolliseen väkivaltaan on haastavaa, sillä uskonnollisen väkivallan tekijä harvoin ajattelee itse tekevänsä väkivaltaa. Tämä nousi esiin myös aineistossa, jossa Suviseurojen päätoimikunnan puheenjohtaja ei nimeä tapahtumia väkivallaksi, vaan käyttää sanaa “häirintä” (artikkeli 3).

Uskonnollisten yhteisöjen muita kohtaan harjoittama väkivalta tunnistetaan laajasti, mutta yhteisöjen omia jäseniään kohtaan harjoittama hengellinen väkivalta on jäänyt vähemmälle huomiolle (Linjakumpu 2015, 10). Linjakummun mukaan hengellinen väkivalta on yksi henkisen väkivallan muodoista, joka perustellaan hengellisillä lähtökohdilla. Aineistossa esiin nousutta hengellistä väkivaltaa ovat esimerkiksi vanhoillislestadiolaisesta yhteisöstä sulkeminen sekä ulkopuolisen maailman pahuudella pelotteleminen, kuten seuraavassa sitaatissa esitetään:

“Myllymäki ja Mutanen tiesivät, että ne, jotka eivät olleet oikealla tavalla uskovaisia, joutuisivat helvettiin. Maailma oli paha, vanhoillislestadiolaiset turvallinen Jumalan lasten joukko.” (HS, artikkeli 2)

Hengellisellä väkivallalla voi olla fyysisiäkin seurauksia. Aineistossa tuodaan esille, kuinka vanhoillislestadiolaisessa perheessä lapsia voi olla jopa kaksitoista. Koska liike ei hyväksy ehkäisyä, saattavat vanhoillislestadiolaiset naiset olla raskaana jopa vuosittain. Pahimmillaan raskaudet voivat olla naisten kehoille äärimmäisen raskaita ja jopa hengenvaarallisia. (Linjakumpu 2015, 142–143.)

Liikkeen sisäisellä hengellisellä väkivallalla voi myös olla piirteitä toiseuttamisesta, eli erojen ja kielteisten mielle yhtymien rakentamisesta. Yhteisöllisyyttä korostavat liikkeet vartioivat jäsentensä toimintaa ja luovat rankaisukeinoja niille, jotka eivät mahdu

normien sisään. (Linjakumpu 2020, 130–131.) Aineistossa tällaisena näyttäytyy vanhoillislestadiolaisen liikkeen sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjä kohtaan tehty hengellinen väkivalta, kuten liikkeen aiemmin järjestämät hoitokokoukset.

“Opetus, jossa sanotaan, että homoseksuaalisuus on syntiä tai että kyllä saat kuulua vähemmistöön, mutta et saa rakastaa etkä elämäsi aikana toteuttaa rakkauttasi, on väkivaltaista. Kun se vielä perustellaan uskonnolla, kyse on hengellisestä väkivallasta, Leppänen kirjoittaa Instagram-julkaisussaan.” (Kaleva, artikkeli 8)

Väkivallan diskurssi liittyy oleellisesti konfliktidiskurssiin, sillä se vahvistaa konfliktidiskurssin ajatusta siitä, että sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt ovat automaattisesti konfliktissa vanhoillislestadiolaisuuden kanssa. Kiinnostavaa on, että aineistossa aktivistien suhtautuminen väkivaltaan on hyvin vaihtelevaa. Väkivallan diskurssi lieneekin aineistossa suurin erottava tekijä *Helsingin Sanomien* ja *Kalevan* välillä. *Helsingin Sanomissa* aktivistien kuvataan olevan tapahtumista järkyttyneitä ja jopa ”rikki” (artikkeli 4). *Kalevassa* haastateltavat kertovat tapahtumista neutraalimmin ja osa jopa sävyltään ymmärtäväisesti (artikkeli 7).

Havaintoon voi kuitenkin vaikuttaa esimerkiksi se, että *Kalevan* artikkeli on tehty Suvisuoroista, jolloin tapahtumat ovat olleet varsin tuoreita. *Helsingin Sanomien* artikkelissa tapahtumista on ehtinyt kulua aikaa, jolloin aktivistit ovat kerenneet käsitellä asiaa ja ymmärtää sen vakavuuden. Toisaalta kyseessä voivat olla myös toimitukselliset valinnat tai se, että artikkeleissa haastatellut ovat eri ihmisiä.

4.4 Outo vanhoillislestadiolaisuus -diskurssi

Oudon vanhoillislestadiolaisuuden diskurssilla viitataan puhetapaan, jossa vanhoillislestadiolainen liike näyttäytyy suomalaisesta yhteiskunnasta poikkeavana. Vanhoillislestadiolaisen liikkeen arvot, normit ja käytänteet esiintyvät outoina, vanhanaikaisina ja jopa haitallisina. Diskurssi esiintyy aineiston kuudessa (6) eri artikkelissa.

Oudon vanhoillislestadiolaisen diskurssia rakennetaan avaamalla liikkeen uskoa ja opillisia kysymyksiä. Esiin nousee vahvasti se, että vanhoillislestadiolaisuus ei hyväksy

sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuulumista, tai ainakaan niiden "toteuttamista". Muita esiin tuotuja muusta suomalaisesta yhteiskunnasta eroavia opillisia kysymyksiä ovat esimerkiksi suhtautuminen naispappeuteen (artikkeli 8), esiaviolliseen seksiin (artikkeli 2) ja pelastukseen (artikkeli 1). Diskurssissa vanhoillislestadiolaisten erilaisuutta alleviivataan tuomalla esiin muusta yhteiskunnasta poikkeavia pelkoja ja uskomuksia. Asiat, jotka ovat muille neutraaleja, saattavat olla vanhoillislestadiolaiselle hyvin pelottavia:

"Saatoin pelätä opettajaa, jolla oli korvakorut", kertoo Mutanen." (HS, artikkeli 2)

"Helvetin pelko on todellinen asia, vahvistaa Myllymäki." (HS, artikkeli 2)

Artikkeleissa eritellään tarkasti vanhoillislestadiolaisten tapoja ja käytänteitä. Huomiota kiinnitetään esimerkiksi Suviseurojen puhujapöytäön nouseviin, jotka ovat kaikki miehiä (artikkeli 1). Tapojen alleviivaamisella ja selittämällä rakennetaan kuvaa, jossa vanhoillislestadiolaisuus ei eroa muusta yhteiskunnasta ainoastaan uskon tai oppien kautta, vaan myös arkipäiväisellä tasolla.

"Jt' tarkoittaa Jumalan terve, ja se on lestadiolaisten keskuudessa tyypillinen tapa tervehtiä toisia uskovaisia." (HS, artikkeli 1)

"Ei saanut tanssia, ei katsoa televisiota, ei meikata, ei lakata kynsiä, ei käyttää korvakoruja." (HS, artikkeli 2)

Edellisen sitaatin perusteella voidaankin todeta, että diskurssissa ne asiat, jotka erottavat vanhoillislestadiolaisen liikkeen muusta suomalaisesta yhteiskunnasta, korostuvat, ja samalla asiat, jotka yhdistävät liikettä muuhun suomalaiseen yhteiskuntaan, jäävät pimentoon. Erittelyllä rakennetaan jakolinjaa "meidän", eli suomalaisen yhteiskunnan, ja "muiden", eli vanhoillislestadiolaisen liikkeen, välille. Toisin sanoen kyseessä on toiseuden rakentaminen, joka on yksi median vallankäytön muodoista (Kivikuru 2002, 55–58). Kivikurun mukaan toiseuttamisella media muovaa käsitystä siitä, mikä on oikein, sallittua ja toivottua yhteiskunnassa. Toiseuttaminen ei kuitenkaan ole automaattisesti negatiivissävytteistä, vaan esimerkiksi eksotisoivaa. (Emt., 55–58.) Aineistossa kerronta on näennäisesti neutraalia, mutta samalla

vanhoillislestadiolaisuudesta tehdään poikkeavaa ja kiinnostavaa erilaisuutta korostamalla.

Samalla kun media rakentaa vanhoillislestadiolaisuuden toiseutta, liike korostaa myös itse erilaisuuttaan. Oudon vanhoillislestadiolaisuuden diskurssissa esiin nousee liikkeen oma ajatus siitä, kuinka yhteisö eroaa muusta, ulkopuolisesta maailmasta. Toiseutta rakennetaan siis myös vanhoillislestadiolaisten omalla suulla. Yhteisö muun muassa varoittaa omiaan ulkopuolisen maailman ”vääristä opetuksista” (artikkeli 5). Eräs haastateltava kertoo, että usko ja yhteisö nähdään asioina, joita tulee suojella ympäröivältä maailmalta:

”Jos kritisoit sisältä, uskosi tila kyseenalaistetaan. Jos kritisoit ulkoa, puhut maailman äänellä’, tiivistää Myllymäki. Lestadiolaisessa puheenparressa ”maailmalla” viitataan liikkeen ulkopuoliseen, oppien vastaiseen elämään.” (HS, artikkeli 2)

Erilaisuuden kokemus on aineistossa vahvaa, sillä myös entiset vanhoillislestadiolaiset tuovat esiin olevansa jollain tavalla poikkeavia muusta yhteiskunnasta. Vaikka liikkeen olisi jättänyt, ovat sen oppien ja normien vaikutukset elämään kokonaisvaltaisia ja pysyviä. Vanhoillislestadiolaisuus ei siis näyttäyty ainoastaan uskontona, vaan myös kulttuurillisena yhteisönä. Lestadiolaisuutta onkin määritelty uudelleen etniseksi lestadiolaisuudeksi, jolla tarkoitetaan lestadiolaisuuden ymmärtämistä uskonnollisen yhteisön lisäksi etnisenä ja kulttuurillisena perintönä sekä elämäntapana, johon kasvetaan (Wallenius-Korkalo 2017, 274–275; Pelkonen 2013, 189–196).

”Mutanen sanoo olevansa yhä pihalla monista valtakulttuurin asioista, kuten tv-ohjelmista ja popbändeistä.” (HS, artikkeli 2)

Huomioitavaa on, että vaikka vanhoillislestadiolaisuus ei ole suoranaisesti eristyksissä muusta maailmasta, artikkeleissa haastatellut määrittävät selkeän rajan yhteisön ja muun yhteiskunnan välille. Yhteisön kuvaillaan esimerkiksi olevan muuta yhteiskuntaa kaksikymmentä vuotta jäljessä (artikkeli 1). Myös entisten vanhoillislestadiolaisten mukaan vain toinen liikkeessä kasvanut voi täysin ymmärtää, miten yhteisö vaikuttaa yksilöön.

“Mutanen ja Myllymäki arvelevat, että liikkeen ulkopuolisten on hankala hahmottaa lestadiolaisen maailmankuvan totaalisuutta.” (HS, artikkeli 2)

Totaalinen ero vanhoillislestadiolaisesta liikkeestä vaikuttaakin aineiston perusteella harvinaiselta. Esimerkiksi yksi haastatelluista entisistä vanhoillislestadiolaisista kuvaa suhdettaan liikkeeseen ja Suviseuroihin näin:

”Kun on kasvanut tähän, ei se kaikki vain lähde pois. Sitä eivät kaikki tajua’, Riekki sanoo.” (HS, artikkeli 1)

Aineiston perusteella voidaankin ajatella, että outo vanhoillislestadiolaisuus -diskurssi rakentuu niin median vallankäytön kuin liikkeen oman puhetavan ja opetuksen avulla. Vaikuttaa siltä, että liike ei edes halua tulla osaksi muuta yhteiskuntaa, vaan eron korostaminen vahvistaa vanhoillislestadiolaisten yhteisöllisyyttä.

4.5 Anonyymiyden diskurssi

Anonyymiyden diskurssi esiintyy aineiston viidessä (5) eri artikkelissa. Diskurssilla tarkoitetaan puhetapaa, joka korostaa sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin liittyvää hiljaisuuden kulttuuria vanhoillislestadiolaisuudessa. Niin vähemmistöihin kuulumisen kuin vähemmistöjen oikeuksien kannattaminen pidetään kokonaan salassa, tai vain harvojen tiedossa. Aineistossa anonyymiyttä rakennetaan esimerkiksi nimettömillä haastateltavilla, sekä kuvailulla siitä, kuinka ihmiset madaltavat ääntään tai jakavat tarroja yön pimeydessä.

“Projektin kasvot ovat Mutanen ja Myllymäki, Tarratoimikunnan tiedottajat. Monet vapaaehtoiset pysyttelevät mieluummin taustalla.” (HS, artikkeli 2)

“Haastateltavan nimi on muutettu, sillä henkilöllisyyden paljastaminen voisi vaikuttaa hänen perhesuhteisiinsa.” (Kaleva, artikkeli 5)

Anonyymiä esitetään aineistossa osin haastateltavien omana valintana, jota kuitenkin ohjaa vahvasti pelko muiden yhteisön jäsenten reaktioista. Erityisesti yhä liikkeeseen kuuluvat ovat huolissaan omista perhe- tai ystävyysuhteistaan. Pelkoa rakennetaan esimerkiksi taustoittamalla liikkeen historiaa ja 1970-luvun hoitokokouksia. Lopulta nimettömyys tai oman identiteetin salailu ei näyttäyty yksilön valintana, vaan pakkona,

jota vanhoillislestadiolainen liike ylläpitää esimerkiksi aiemmassa diskurssissa esitellyn hengellisen väkivallan avulla.

“Nekin pelkäävät, jotka eivät itse kuulu vähemmistöön. On pelottavaa myöntää edes sitä, että hyväksyy homosuhteet. Yhden suviseuralaisen sanoin se olisi ”sosiaalinen itsemurha”.” (HS, artikkeli 1)

Osittain anonyymiyden diskurssissa kyse on turvallisuudesta. Vanhoillislestadiolaisen liikkeen ja Suviseurojen kävijöiden suhtautuminen tarra-aktivisteihin äityy aineistossa jopa väkivaltaiseksi. Aktivistien ja vähemmistöjen pelko ei koskekaan ainoastaan maineen menettämistä tai perhesuhteita, vaan myös fyysistä turvallisuutta. Esimerkiksi artikkelissa 7 kuvaillaan, kuinka Tarratoimikunta ei turvallisuussyistä jaa aktivistien lepopaikkojen tai vähemmistöjen kokoontumishetkien sijaintia julkisesti.

Anonyymiyden diskurssi ei tarkoita, etteikö vanhoillislestadiolaisen liikkeen sisällä keskusteltaisi sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksista. Kejosen ja Ratisen (2013, 18) mukaan vanhoillislestadiolainen yhteisö käy jatkuvasti monimuotoisia keskusteluja esimerkiksi ”pyhän rajoista ja niistä ehdoista, joilla homoseksuaalisesti tunteva voi tulla osaksi yhteisöä.”. Tämä nousee esiin myös aineistossa:

“Eiväthän ihmisoikeusasiat ja niiden pohtiminen ole mitään ulkopuolista agenda, vaan kyllä ihmiset liikkeen sisällä ajattelevat näitä ja keskustelevat näistä asioista, vaikkakin turvallisissa ja pienissä piireissä,” Mutanen painottaa.” (Kaleva, artikkeli 6)

Diskurssissa osana ongelmaa pidetäänkin enemmän sitä, että keskustelua käydään ilman sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjä:

“Heille tarra-aktivismi on tapa nostaa esiin niitä ääniä, joita vanhoillislestadiolainen liike ei ole halunnut kuulla.” (HS, artikkeli 2)

Aineistossa suhtautuminen anonyymiyteen on osin kaksijakoista, sillä osa tarra-aktivisteista haluaa puhua vähemmistöjen oikeuksista omalla nimellään ja kasvoillaan. Osa esiintyy mediassa nimettömänä, mutta on Suviseuroissa valmis käymään keskustelua aiheesta (artikkeli 5). Vähemmistöjen oikeudet nähdään niin tärkeänä

asiana, että anonyymiyden kulttuuria halutaan murtaa silläkin uhalla, että oma perhe ja yhteisö kääntäisi selkensä.

”Hän on puhunut avoimesti myös biseksuaalisuudestaan ja aiemmasta parisuhteestaan muunsukupuolisen kumppanin kanssa. Sellainen on uskovaisten piirissä poikkeuksellista.” (HS, artikkeli 2)

Vaikka osa aineiston aktivisteista ja vähemmistöön kuuluvista haluaa murtaa anonyymiyttä, on vanhoillislestadiolaisen liikkeen ylläpitämä hiljaisuuden kulttuuri edelleen voimissaan. Esimerkiksi entisten ja nykyisten vanhoillislestadiolaisten esiin tuoma pelko ja puhumisen seuraukset, kuten painostaminen tai perheestä eristäminen, saattavat johtaa siihen, etteivät seuraavatkaan sukupolvet uskalla puhua vähemmistöjen oikeuksista julkisesti. Anonyymiyden diskurssi saattaakin vahvistaa sitä, että sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöistä puhutaan liikkeessä pääasiassa anonyymisti. Näin ollen vähemmistöihin kuuluvat saattavat kokea olevansa yksin tilanteessaan:

”Silloin olin varma, että olen maailmassa ainoa, joka on lestadiolainen ja homo. Luulin, että kaikki ovat lähteneet [liikkeestä].” (HS, artikkeli 1)

4.6 Muutosdiskurssi

Muutosdiskurssiksi nimitetään tässä tutkimuksessa puhetapaa, joka korostaa vanhoillislestadiolaisen liikkeen mahdollista arvomuutosta. Diskurssissa muutos on jo käynnissä, ja sitä pyritään edistämään esimerkiksi tarra-aktivismilla. Diskurssi esiintyy aineiston kuudessa (6) artikkelissa. Muutoksen mahdollisuutta rakennetaan aineistossa esimerkiksi tuomalla esiin jo muuttuneita asenteita ja käytänteitä, jotka koskevat muita vanhoillislestadiolaisuuden keskeisiä arvokysymyksiä.

”Niin on jo tapahtunut: 1970-luvulla yleistyneet hoitokokoukset on sittemmin todettu vahingollisiksi ja lopetettu, televisiokiello on höllentynyt, ja moni käyttää ehkäisyä – joskin salaa. Liikkeen virallinen linja ei ole ehkäisyn suhteen muuttunut.” (HS, artikkeli 2)

Osa aineiston haastatelluista uskookin, että liikkeen suhtautumisen sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin voi muuttua tulevaisuudessa hyväksyvämpään suuntaan. Suhtautuminen muutokseen on kuitenkin realistista, eikä nopea muutos parempaan

näytä todennäköiseltä. Haastateltavien sitaateissa esiintyy uskon lisäksi myös toinen tärkeä sana, toivo. Muutosta toivotaan, ja toivo muutoksesta näyttäytyy jopa muutokseen uskomista tärkeämpänä asiana. Esimerkiksi usean tarra-aktivistin motiivi tarrojen levittämiseen on artikkeleissa toivo paremmasta. Eräs aktivisteista kuvaa suhtautumistaan muutokseen seuraavasti:

”Jos haluaa muutosta, sitä on tehtävä sisältäpäin. Toivon että näitä kysymyksiä voidaan joskus tulevaisuudessa katsoa eri tavalla kuin nyt, VILLE toteaa.” (Kaleva, artikkeli 5)

Muutosdiskurssi on aineistossa kaksijakoinen, sillä osa haastateltavista pitää muutosta erittäin epätodennäköisenä ja jopa mahdottomana. Osa aktivisteista ajattelee vanhoillislestadiolaisen liikkeen olevan kannoissaan järkkymätön. Tätä vahvistavat myös toimittajien esiin tuomat asiat, kuten hiljaisuuden kulttuuri, jota käsiteltiin myös aiemmassa anonyymiyden diskurssissa. Jos valta-asemassa oleva henkilö puhuu sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen puolesta, hänet siirretään nopeasti pois asemastaan (artikkeli 5). Liikkeen kuvaillaan jopa toimivan aktiivisesti muutosta vastaan esimerkiksi kieltämällä tarra-aktivismi (artikkeli 6) tai varoittamalla yhteisön ulkopuolisista opeista (artikkeli 5). Tämä nousi esiin myös Suviseuroissa:

”Lauantaiaamuna, kun monet vielä kömpivät makuupusseistaan, yksi saarnaajista vertaa sateenkaarilippujen liehuttamista siihen, kun pääsiäisen kertomuksissa kansa vaati vapauttamaan Jeesuksen sijaan rikollisen.” (HS, artikkeli 1)

Diskurssissa korostuu se, että aktivistit ajattelevat muutoksen lähtevän yksilöistä, ei niinkään koko liikkeen yhtäkkisestä muutoksesta. Esimerkiksi monen jo muuttuneen käytännön kuvataan tapahtuvan salaa, piilossa liikkeen viralliselta linjalta (artikkeli 2). Erityisesti nuorien ajatellaan olevan suvaitsevaisempia ja avoimempia kuin aikaisempien sukupolvien (artikkeli 5). Vaikka liikkeen muutokseen ei uskottaisi, pidetään tarra-aktivismia kuitenkin erittäin tärkeänä. Aktivismiin ainoa tavoite ei olekaan suoraan muuttaa vanhoillislestadiolaista yhteisöä tai sen oppeja, vaan muistuttaa sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvia siitä, etteivät he ole yksin.

”Ensisijaisesti toivon, että tietoisuus lisääntyisi, ja että sateenkaarilapset ja -nuoret tietäisivät, etteivät he ole yksin. Kyllä myös rehellisesti toivon kovasti, että yhteisö voisi muuttua.” (Kaleva, artikkeli 6)

4.7 Tutkimuskysymyksiin vastaaminen

Tässä tutkielmassa selvitettiin, millaisia diskursseja *Helsingin Sanomien* ja *Kalevan* tarratoimikunta uutisoinnissa esiintyi vuosina 2024 ja 2025. Aineistosta löydettiin diskurssianalyysin avulla kuusi eri diskurssia, jotka olivat konfliktidiskurssi, olemassaolon diskurssi, väkivallan diskurssi, outo vanhoillislestadiolaisuus -diskurssi, anonyymiydiskurssi ja muutosdiskurssi. Vahvimmin läsnä olivat konfliktidiskurssi ja väkivallan diskurssi, jotka esiintyivät aineiston jokaisessa kahdeksassa artikkelissa. Diskursseja on eritelty tarkemmin aikaisemmissa alaluvuissa.

Lisäksi tutkimuksessa selvitettiin, millainen suhdetta diskurssit rakentavat vanhoillislestadiolaisuuden ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen välille. Suhde uskontojen ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen välillä on hankala, sillä useat konservatiiviset uskonnot sisältävät seksuaalivähemmistöjä syrjiviä käsityksiä ja käytäntöjä (Härkönen ja Utriainen 2020, 189–190). Löydettyjen diskurssien, kuten konflikti- ja väkivallan diskurssin, perusteella on selvää, että myös vanhoillislestadiolaisuuden ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen suhde on vaikea. Aineistossa sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvat entiset ja nykyiset liikkeen jäsenet korostavat, kuinka kamppailu oman identiteetin, uskon ja yhteisön normeihin sopimisen välillä on raskasta ja jopa häpeällistä. Henkisen taakan lisäksi konflikti voi olla yksilölle myös fyysisesti uuvuttava.

On kuitenkin huomioitava, että diskursseissa esiin nousi myös ajatus siitä, että vanhoillislestadiolaisuutta eletään vastoin liikkeen virallisia opetuksia. Osa aineiston haastateltavista kokee, että sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuulumisen ei estä liikkeeseen kuulumista, vaan ne on mahdollista yhdistää. Diskursseissa korostuu, että liikkeen ajatellaan olevan mahdollista muuttua arvoiltaan hyväksyvämpään suuntaan, vaikka siihen menisikin aikaa. Ennen kaikkea vanhoillislestadiolaisen liikkeen toivottiin ja haluttiin muuttuvan, sillä yhteisössä koettiin olevan myös paljon hyviä puolia.

Mediassa uskonnot ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt nähdäänkin usein vastakkainasettelun kautta (Kupari ja Salome 2015, 163). Löydetyt diskurssit vahvistavat vastakkainasettelua, sillä sitä käsittelevät konfliktidiskurssi ja väkivallan diskurssi nousevat esiin jokaisessa artikkelissa. Toisaalta, kuten muissakin uutisaiheissa, konflikti kiinnostaa ihmisiä ja siksi vanhoillislestadiolaisuuden ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen konflikti nousi valtakunnalliseksi uutisaiheeksi.

Kolmas tutkimuskysymys koski sitä, eroavatko *Helsingin Sanomien* ja *Kalevan* diskurssit toisistaan. Diskurssianalyysissa suurin ero medioiden välillä oli konfliktidiskurssissa, sillä *Helsingin Sanomissa* haastateltavat aktivistit suhtautuivat kokemaansa väkivaltaan vakavammin ja järkyttyneemmin (artikkeli 4), kuin *Kalevassa*, jossa haastateltavat kuvailevat tapahtumia neutraalimmin ja osa jopa ymmärtäväisesti (artikkeli 7).

Havaintoon voivat vaikuttaa esimerkiksi toimitukselliset valinnat tai se, että mediat ovat haastatelleet eri ihmisiä. Lisäksi *Kalevan* artikkeli on tehty Suviseuroista, jolloin tapahtumat ovat olleet varsin tuoreita. *Helsingin Sanomien* artikkelissa tapahtumista on ehtinyt kulua aikaa, jolloin aktivistit ovat mahdollisesti ehtineet käsitellä asiaa ja ymmärtää sen vakavuuden. Artikkelityypit ovat myös erilaisia, sillä *Kalevan* artikkeli 7 on pidempi reportaasi Suviseuroista, ja se käsittelee muitakin aiheita. *Helsingin Sanomissa* väkivallasta ja rikosilmoituksista kertovat artikkelit 3 ja 4 ovat pelkästään tapahtumista kertovia uutisia.

Muutoin diskursseissa ei esiintynyt suurempia medioiden välisiä eroja, vaan kyse oli ennemminkin juttutyypien eroista. *Helsingin Sanomista* aineistossa oli kaksi pidempää artikkelia (artikkelit 1 ja 2), kun taas *Kalevasta* pidempiä juttuja oli kolme (artikkelit 5, 6 ja 7). Aineistossa selvää oli, että *Helsingin Sanomat* käsittelee vanhoillislestadiolaisuutta etäämmältä kuin *Kaleva*, jonka levikkialue on vanhoillislestadiolaisuuden keskeinen kannatusalue. *Helsingin Sanomat* ei esimerkiksi aineistossa jalkautunut *Kalevan* tapaan Suviseuroihin kesällä 2025.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tässä luvussa tarkastellaan analyysin pohjalta tehtyjä johtopäätöksiä sekä verrataan tuloksia suhteessa aikaisempaan tutkimuskirjallisuuteen. Lisäksi luvussa pohditaan tutkimuksen rajoitteita, onnistumisia sekä mahdollisia jatkotutkimuksen aiheita. Tutkielman tarkoituksena oli selvittää diskurssianalyysin keinoin, millaisia diskursseja Helsingin Sanomien ja Kalevan Suviseurojen tarratoimikuntautisoinnissa esiintyi ja millaista suhdetta löytyneet diskurssit rakentavat vanhoillislestadiolaisuuden ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen välille. Lisäksi tutkimuksessa tarkasteltiin, erosivatko Helsingin Sanomien ja Kalevan diskurssit toisistaan.

On muistettava, että tämän kandidaatintutkielman aineisto koostui kahdeksasta artikkelista, mikä on määränä rajallinen, eikä luo kokonaiskuvaa käsiteltyjen medioiden uutisoinnista. Diskurssianalyysissä on myös huomioitava, etteivät tekstit eivät synny irrallaan ympäröivästä maailmasta, vaan esimerkiksi toimittajat tuovat teksteihin väistämättä omia arvojaan, ideologioitaan ja näkökulmiaan, jotka jättävät niihin jälkensä (Fairclough 1993, 80). Lisäksi löydetyt diskurssit perustuvat tulkintaan, eivätkä ole aukottomia kuvauksia todellisuudesta tai yleistettävissä. Tulokset voidaan kuitenkin liittää laajempiin ilmiöihin, sillä tutkielmassa tunnistettiin kuusi diskurssia, jotka pääosin vahvistavat aikaisemman tutkimuksen ja muun kirjallisuuden löydöksiä.

Mediassa uskonnot ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt nähdään usein vastakkainasettelun kautta (Kupari ja Salome 2015, 163), ja uskontoa on pidetty jopa seksuaalivähemmistöjen vastustajana. Vanhoillislestadiolaisuus ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt esiintyvät vastakkainasettelun kautta myös tämän työn aineistossa. Erityisesti kaikista artikkeleista löytyneet konfliktidiskurssi ja väkivaltadiskurssi loivat vanhoillislestadiolaisen liikkeen ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen suhteesta hankalan ja jopa tulehtuneen kuvan. Lisäksi anonyymiyden diskurssi rakensi kuvaa yhteisössä vallitsevasta hiljaisuuden kulttuurista, jossa vähemmistöistä ei puhuta ainakaan julkisesti omilla kasvoilla ja nimillä.

Tuloksia tarkastellessa on huomioitava, että uskontoaiheisiin pätevät samat uutiskriteerit kuin muihin uutisaiheisiin. Journalismin kaupallisen luonteen vuoksi eniten huomiota saavat skandaaleihin, konflikteihin ja negatiivisuuteen liittyvät uskonnolliset aiheet. (Radde-Antweiler ja Zeiler 2021, 3–4). Tarratoimikunta, ja näin ollen vanhoillislestadiolaisuuden sekä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen suhde, nousi valtakunnalliseksi uutisaiheeksi nimenomaan konfliktin vuoksi, ja siksi konflikti- ja väkivallan diskurssi saattavat korostua.

Diskurssianalyyssissä paikannettiin kuitenkin myös muita diskursseja, jotka korostivat vanhoillislestadiolaisuuden ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen suhteen monimutkaisuutta. Olemassaolon ja muutoksen mahdollisuuden diskurssi toivat esiin sen, että vanhoillislestadiolaisuutta eletään myös vastoin liikkeen virallista opetusta ja liikkeessä käydään keskustelua esimerkiksi homoseksuaalisuudesta (Kejonen ja Ratinen 2013, 18). Diskursseissa korostui, kuinka osa vähemmistöihin kuuluvista ihmisistä haluaa olla mukana liikkeessä arvoriistiriidoista huolimatta. Liikkeen muutokseen uskottiin, ja sitä myös toivottiin.

Vanhoillislestadiolaisuuden ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen suhteen lisäksi aineisto rakentaa kuvaa myös vanhoillislestadiolaisuudesta uskonnollisena liikkeenä. Hjarvardin uskontojen mediatisaatioteorian mukaan mediasta ja journalismista on tullut jopa tärkein uskonnollisten representaatioiden luoja ja välittäjä (Hjarvard 2008, 12–13; Hjarvard 2012, 27–35). Näin ollen *Helsingin Sanomat* ja *Kaleva* vaikuttavat tarratoimikuntauutisoinnillaan yleisön käsitykseen vanhoillislestadiolaisuudesta. E erityisen merkittävä vaikutus saattaa olla *Helsingin Sanomien* luomilla representaatioilla, sillä lehden levikkialue käsittää käytännössä koko Suomen ja näin ollen myös alueet, joissa vanhoillislestadiolainen liike ei ole yhteiskunnallisesti esillä. Tällaisilla alueilla *Helsingin Sanomat* saattaa olla ainoa väylä, jonka kautta lukija saa tietoa vanhoillislestadiolaisuudesta. *Kalevan* levikkialue Pohjois-Pohjanmaa sen sijaan on vanhoillislestadiolaisen liikkeen suurin kannatusalue, ja voidaankin olettaa, että *Kalevan* lukijat tuntevat vanhoillislestadiolaisen liikkeen paremmin kuin *Helsingin Sanomien* lukijat.

Erityisen kiinnostavaa on, että suurin ero medioiden välillä oli nimenomaan väkivallan diskurssissa, johon *Helsingin Sanomien* haastattelemat aktivistit tuntuivat suhtautuvan vakavammin kuin *Kalevan* haastattelemat aktivistit. Voi siis olla, että *Helsingin Sanomien* uutisoinnista välittyvät vanhoillislestadiolaisuuden representaatiot ovat negatiivisempia tai yksipuolisempia kuin *Kalevan* representaatiot. Näin havainnoi myös Ville Koivuniemi pro gradu -tutkielmassaan, jossa *Kalevassa* vanhoillislestadiolaisuudesta rakentuva kuva oli monipuolisempi kuin *Helsingin Sanomissa*.

Konflikti- ja väkivaltadiskurssien lisäksi aineistossa hallitsi erityisesti oudon vanhoillislestadiolaisuuden diskurssi, jossa liike esitettiin muusta yhteiskunnasta poikkeavana kummajaisena, jota katsotaan vierain silmin (Ihonen 2000, 72). Oudon vanhoillislestadiolaisuuden diskurssi toiseuttaa vanhoillislestadiolaisuutta. Näin media rakentaa käsitystä siitä, mikä yhteiskunnassa on oikein, sallittua ja toivottavaa (Kivikuru 2002, 55–60). Diskurssissa toiseutta rakennetaan liikkeen oppien esiin tuomisen lisäksi myös arkipäiväisiä käytänteitä, kuten erilaista tervehdystapaa korostamalla. Toiseutettu ryhmä voidaan myös tehdä erilaiseksi ja kiinnostavaksi niin, että ero ”meihin”, eli muuhun suomalaiseen yhteiskuntaan, korostuu (emt., 2002, 55–60).

Kiinnostavaa on, että perinteisesti myös sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt on esitetty mediassa toisena (esim. Juvonen 2002; Juvonen 2004). Tutkielman aineistossa sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt näyttäytyvät kuitenkin tavallisempana ja neutraalimpana kuin vanhoillislestadiolainen liike. Vähemmistöt esitetään aineistossa enemmän ”meinä” kuin vanhoillislestadiolaisuus. Kivikurun (2002, 57) mukaan yhteiskunnassa voikin olla ”liikkuvien kohteiden toiseutta”. Tällöin yhteiskunta tekee toiseksi itselleen jollain tavalla vaaralliseksi koettuja, vaihtelevia ryhmiä.

Taustalla saattaa vaikuttaa esimerkiksi Hjarvardin (2012, 33) esittämä näkemys, jonka mukaan journalismin sitoutuminen yhteiskunnan maallistuneisiin arvoihin toimii jopa välineenä modernisoida uskontoja esimerkiksi paljastamalla ja oikaisemalla ei-hyväksytyjä uskonnollisia normeja ja käyttäytymistä. Tässä tapauksessa kyseessä olisi siis esimerkiksi vanhoillislestadiolaisen liikkeen harjoittama hengellinen väkivalta. Sjön ja Hägerin (2015, 38–41) mukaan jälkisekulaarissa, medioituneessa skandinaavisessa

yhteiskunnassa ollaankin näennäisesti kiinnostuneita ja hyväksyviä uskontoja kohtaan, mutta hyväksyntä ei koske normeista poikkeavia uskonnollisia ryhmiä, kuten vanhoillislestadiolaisuutta.

Tutkielman tulokset tarjoavat monia mahdollisuuksia jatkotutkimukselle. Ensinnäkin sekä vanhoillislestadiolaisuuden että sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen mediarepresentaatioita suomalaisessa mediassa on tutkittu vain vähän. Päivitetty tutkimus molempien ryhmien mediarepresentaatioista jo itsessään olisi siis varmasti paikallaan. Erityisesti suomalaisen yhteiskunnan suhtautuminen sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin on muuttunut Juvosen vuosituhannen alun tutkimuksista, mikä heijastuu myös journalistiseen mediaan. Näin ollen tutkimustulokset saattaisivat olla tänä päivänä hyvin erilaisia.

Lisäksi vanhoillislestadiolaisuuden ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen suhdetta olisi syytä tarkastella laajemmin esimerkiksi useampien eri medioiden ja suuremman aineiston avulla. Tutkimus olisi syytä laajentaa pidemmälle aikavälille ja selkeämmin kaikkiin niihin artikkeleihin, jotka käsittelevät vanhoillislestadiolaista liikettä ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjä. Tällöin tulokset olisivat yleistettävämpiä ja tarjoaisivat laajemman sekä syvemmän katsauksen suhteeseen. Nyt käsittelyssä oli vain kaksi mediaa ja kahdeksan artikkelia, joten yksittäisten toimittajien valinnat saattavat olla ylikorostuneita. Lisäksi aineiston rajaus oli tehty Tarratoimikuntaa käsitteleviin artikkeleihin, joten osa pelkästään vanhoillislestadiolaisuutta ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjä käsittelevistä artikkeleista jäi aineiston ulkopuolelle.

LÄHTEET

Bartley, Leanne ja Miguel-Angel Benitez-Castro. 2016. "Evaluation and Attitude towards Homosexuality in the Irish Context: A Corpus-Assisted Discourse Analysis of APPRAISAL Patterns in 2008 Newspaper Articles." *Irish Journal of Applied Social Studies* 16 (1): Article 1. <https://doi.org/10.21427/D7XH8S>.

Fairclough, Norman. 1992. *Discourse and social change*. Cambridge: Polity Press

Hjarvard, Stig. 2008. "The Mediatization of Religion: A Theory of the Media as Agents of Religious Change." *Northern Lights (Copenhagen)* 6, 1: 9–26. doi:10.1386/nl.6.1.9_1.

Hjarvard, Stig ja Mia Lövheim. 2012. *Mediatization and Religion: Nordic Perspectives*. Göteborg: Nordicom.

Hokka, Jenni, Katja Valaskivi, Johanna Sumiala ja Suvi Laakso. 2013. "Suomalaiset sanomalehdet uskonnollisen maiseman tuottajina: uskontojournalismi Helsingin Sanomissa, Ilkassa, Kalevassa ja Karjalaisessa vuosina 2007–2011." *Media & viestintä* 36 (2). <https://doi.org/10.23983/mv.62274>.

Ihonen, Markku. 2000. "Mediakummajainen? Herätysliikkeen julkisuusongelmien äärellä." *Media & viestintä* 23 (4). <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/61508>.

Jokinen, Arja, Kirsi Juhila, ja Eero Suoninen. 2016. *Diskurssianalyysi: teorian, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino.

Juvonen, Tuula. 2002. "Varjoelämää ja julkisia salaisuuksia". Väitöskirja, Tampereen yliopisto. Tampere: Vastapaino.

Juvonen, Tuula. 2004. "Nyt Se näkyy, Nyt Taas Ei: Heteronormatiivisuus Ja Homoseksuaalisuuden Esillepano Helsingin Sanomissa". *Media & Viestintä* 27 (2). <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/62442>.

Kejonen, Eetu ja Teemu Ratinen. 2017. "‘Elämäni vaikein ristiriita’: Affektit ja vanhoillislestadiolainen homoseksuaalisuus." *SQS – Suomen Queer-tutkimuksen Seuran lehti* 10 (1–2): 1–20. <https://doi.org/10.23980/sqs.63644>.

Kivikuru, Ullamaija. 2002. "Toiseus Mediassa." Teoksessa *Mediaetiikan Kipupisteet*, toimittajat Kaarle Nordenstreng ja Ari Heinonen.

Lundby, Knut, Stig Hjarvard, Mia Lövhheim ja Haakon Jernsletten. 2017. "Religion Between Politics and Media: Conflicting Attitudes to Islam in Scandinavia." *Journal of Religion in Europe* 10 (4): 437–457. <https://doi.org/10.1163/18748929-01004005>.

Lynch, Gordon. 2011. "What Can We Learn from the Mediatisation of Religion Debate?" *Culture and Religion* 12 (2): 203–210. <https://doi.org/10.1080/14755610.2011.579714>.

Lövhheim, Mia. 2011. "Mediatisation of Religion: A Critical Appraisal." *Culture and Religion* 12 (2): 153–166. <https://doi.org/10.1080/14755610.2011.579738>.

Niemelä, Kati. 2013. "Sanomalehdet uskonnollisen muutoksen edelläkävijöinä." *Media & viestintä* 36 (2). <https://doi.org/10.23983/mv.62281>.

Nolan, Scott N. 2019. "Media Coverage of LGBT Issues: Legal, Religious, and Political Frames". *University of New Orleans Theses and Dissertations*. 2629. <https://scholarworks.uno.edu/td/2629>

Nykänen, Tapio. 2012. "Kahden valtakunnan kansalaiset: vanhoillislestadiolaisuuden poliittinen teologia". Väitöskirja, Lapin yliopisto. <https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/61772>.

Nyman, Riikka ja Matti Tanner. 28.6.2025. "Suvisuuroihin iskeneet aktivistit saaneet osakseen törkeää kohtelua." <https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/2c165e26-9285-4c7b-b3e5-b047f9dfad11>

Nynäs, Peter, Eetu Kejonen ja Pieter Vullers. 2020. "The Changing Relation Between Sexual and Gender Minorities and Religion in Finland: Some Observations in the Light of

Postsecularity.” Teoksessa *Public Discourses About Homosexuality and Religion in Europe and Beyond*, toimittajat Mariecke van den Berg ja Marco Derks, 171–96. Cham: Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-56326-4_8.

Pelkonen, Johanna. 2013. ”Nuoret naiset ja vanhoillislestadiolaisuuden murros.” Teoksessa *Poliittinen lestadiolaisuus*, toimittajat Tapio Nykänen ja Mika Luoma-aho. Helsinki: SKS, 171–205.

Pietikäinen, Sari. 2020. *Uusi Kurssi Kohti Diskurssia*. Vastapaino.

Radde-Antweiler, Kerstin ja Xenia Zeiler. 2021. *The Routledge Handbook of Religion and Journalism*. London: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203731420>.

Richardson, Diane. 1996. *Theorising Heterosexuality: Telling It Straight*. Buckingham: Open University Press.

Rossi, Leena-Maija. *Muuttuva sukupuoli: seksuaalisuuden, luokan ja värin politiikkaa*. Helsinki: Gaudeamus, 2015.

Salmi, Virpi. 20.6.2025. ”Tässä ovat naiset, jotka pyörittävät kohuttua kampanjaa Suviseuroilla.” Me Naiset. <https://www.is.fi/menaiset/ilmiot/art-2000011284414.html>

Seta. 2025. ”Sateenkaarisanasto.” Päivitetty 2.12.2025. <https://seta.fi/sateenkaaritieto/sateenkaarisanasto/>.

Sjö, Sofia ja Andreas Häger. 2015. ”Filmic Constructions of the (religious) Other: Laestadians, Abnormality, and Hegemony in Contemporary Scandinavian Cinema”. *Temenos - Nordic Journal for the Study of Religion* 51 (1): 25-44. <https://doi.org/10.33356/temenos.9477>.

Tarratoimikunta. 2025. ”Tarratoimikunta Suviseuroissa.” Luettu 13.12.2025. <https://www.tarratoimikunta.fi/>

Taira, Teemu. 2014. "Uskonto suomalaisissa sanomalehdissä tavallisena päivänä." *Uskonnontutkija* – *Religionsforskaren* 3 (2).
<https://journal.fi/uskonnontutkija/article/view/64597>.

Tieteentermipankki. 2025. "Queer-teoria." *Kirjallisuudentutkimus*. Luettu: 2.12.2025.
<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kirjallisuudentutkimus:queer-teoria>.

Ukkonen, Emilia. 2024. "Kun uskonto ja queer kohtaavat: Diskursiivinen tutkimus identiteettirepresentaatioista televisiosarjoissa Sex Education ja The Bold Type". Pro gradu -tutkielma, Turun yliopisto. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2024060444692>.

Wallenius-Korkalo, Sandra. 2017. "Uskonnollisten Identifikaatioiden Mikropolitiiikkaa Iholla-Todellisuustelevisiossa". *Politiikka* 59 (4): 264–79.
<https://journal.fi/politiikka/article/view/151916>.

LIITE 1: AINEISTO

Hietalahti, Kaisa. 1.7.2024. "Hyvää seuraa." Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/suomi/art-2000011356952.html>

Kuismin, Lotta. 27.6.2025. "Tyrnäväläiselle Ervastin perheelle Suviseurat on vuoden kohokohta – Tarra-aktivistien telttaleirissä kerrottiin häirinnästä, mutta myös kannustuksesta." Kaleva. <https://www.kaleva.fi/tyrnavalaiselle-ervastin-perheelle-suviseurat-on-v/11681436>

Kuismin, Lotta ja Vilma Malmgren. 28.6.2025. "Piispa Mari Leppäsen mukaan Suviseuroilla toimivaa Tarratoimikuntaa tulisi ymmärtää." Kaleva. <https://www.kaleva.fi/piispa-mari-leppasen-mukaan-suviseuroilla-toimivaa/11684863>

Lehtonen, Lenni. 10.7.2025. "Tarra-aktivistit: Suviseurojen tapahtumista tehty useita rikosilmoituksia." Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/suomi/art-2000010491943.html>

Pekki, Elina. 27.6.2024. "Sateenkaarinuoret levittävät Suviseuroissa herätteleviä tarroja – Liikkeestä eronnut Essi Mutanen, 27, muistuttaa, että homoseksuaalisuus on väistämättä osa lestadiolaisuutta." Kaleva. <https://www.kaleva.fi/sateenkaarinuoret-levittavat-suviseuroissa-heratte/11061953>

Pyörälä, Katja. 19.6.2025. "SRK kielsi muun kuin oman materiaalinsa jakamisen Suviseuroissa – Aktivistien toimintasuunnitelma on silti ennallaan." Kaleva. <https://www.kaleva.fi/srk-kielsi-muun-kuin-oman-materiaalinsa-jakamisen/11670459>

Suutari, Elli ja Janne Jussila. 28.6.2025. "Tarra-aktivisteja heitelty tavaroilla ja ruualla." Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/suomi/art-2000011330226.html>

Vaarala, Noora. 20.6.2025. "Tottelevaisten tyttöjen vallankumous." Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/feature/art-2000011112532.html>

LIITE 2: TAULUKKO

Taulukko 2. Aineiston artikkelit

Otsikko	Päivämäärä	Julkaisija	Toimittaja
Artikkeli 1. ”Hyvää seuraa”	1.7.2024	Helsingin Sanomat	Kaisa Hietalahti
Artikkeli 2. ”Tottelevaisten tyttöjen vallankumous”	20.6.2025	Helsingin Sanomat	Noora Vaarala
Artikkeli 3. ”Tarra-aktivisteja heitelty tavaroilla ja ruualla”	28.6.2025	Helsingin Sanomat	Elli Suutari, Janne Jussila
Artikkeli 4. ”Tarra-aktivistit: Suviseurojen tapahtumista tehty useita rikosilmoituksia”	10.7.2025	Helsingin Sanomat	Lenni Lehtonen
Artikkeli 5. ”Sateenkaarinuoret levittävät Suviseuroissa herätteleviä tarroja – Liikkeestä eronnut Essi Mutanen, 27, muistuttaa, että homoseksuaalisuus on väistämättä osa lestadiolaisuutta”	27.6.2024	Kaleva	Elina Pekki
Artikkeli 6. ”SRK kielsi muun kuin oman materiaalinsa jakamisen Suviseuroissa – Aktivistien toimintasuunnitelma on silti ennallaan	19.6.2025	Kaleva	Katja Pyörälä
Artikkeli 7. ”Tyrnäväläiselle Ervastin perheelle Suviseurat on vuoden kohokohta – Tarra-aktivistien telttaleirissä kerrottiin häirinnästä, mutta myös kannustuksesta”	27.6.2025	Kaleva	Lotta Kuismin

Artikkeli 8. ”Piispa Mari Leppäsen mukaan Suviseuroilla toimivaa Tarratoimikuntaa tulisi ymmärtää”	28.6.2025	Kaleva, STT	Lotta Kuismin, Vilma Malmgren
---	-----------	----------------	-------------------------------------